

Tartu Ülikool Viljandi Kultuuriakadeemia

Kultuurihariduse osakond

Kunstide ja tehnoloogia õpetaja õppekava

Karoli Vilbu

LÕIMINGUT, PROBLEEMI-, PROJEKTI- JA DISAINIPÕHIST ÕPET HÕLMAV
VALIKAINE „ETIKETT JA HEAD KOMBED“

Magistritöö

Juhendaja: Keret Altpere

Viljandi 2020

RESÜMEE

Haridussüsteemis räägitakse üha enam erinevatest võimalustest siduda ainetealased teadmised ja oskused ühtseks tervikuks, mis toetaks ja arendaks õpilast tema edasises elus. Lõiming, probleemi-, projekti- ja disainipõhine õpe oleksid selleks üks võimalikest lahendustest. Töö eesmärgiks oli lahti mõtestada antud metoodikate olemus, erinevused, sarnasused ja rakendamise võimalused. Antud töö uudsus seisneb asjaolus, et lõimingut, projekti-, probleemi- ja disainipõhist õpet pole ühes töös koos kajastatud. Magistritöö teoreetilisele osale baseerudes kasutas uurija valikaine „Etikett ja head kombed“ koostamisel kahte õppemetoodikat (lõiming ja disainipõhine õpe). Magistritöö uurimuslik osa, milleks oli koostatud valikaine, viidi läbi tegevusuuringuna ja valikaine läbiviimisel teostati üks tegevusuuringu tsükkel. Uuringus osalenud õpilased moodustasid juhuvalimi abil. See tähendab, et õpilased valisid valikaines ja uurimuses osalemise vabatahtlikult. Valikaine paremaks analüüsimiseks koostati uurijapäevik, milles lähtuti Johnsi reflektsoonimudelist. Analüüsi käigus vaadeldud uurijat mõjutanud sisemiste ja välimiste faktorite kaudu jõuti järgmiste soovitusteni. Uurija soovitab alustada valikaine planeerimisega varem kui 1 kuu enne aine toimumist ja kaasata erinevad osapooled koheselt planeerimisse. See aitaks kaasata paremini väliskülalisi ja tõsta valikaine atraktiivsust. Analüüsis avaldunud probleemidena tõi uurija välja ka õpilaste kirjalikku tagasiside ebaõnnestumise ja koostöisuse puudumise valitud partneriga.

Märksõnad: lõiming, projektõpe, disainipõhine õpe, koostöö, valikaine „Etikett ja head kombed“

ABSTRACT

Integration, Problem-, Project- and Design-based learning in the elective course “Etiquette and Good manners”

The modern educational system interest towards different teaching methods, which support student a way that (s)he would be able to showcase their talent in the future life, is intensely increasing. It might be that Integration, Problem, Project and Design Based Learning methods have realistic opportunity to fulfil the offering. The purpose of the Master thesis was to clarify those four subjects by bringing out their differences, similarities, and possibility for putting it into practice. Novelty of the work stands in an aspect that Integration, Problem, Design and Project Based Learning have not been analysed together in one before. Based on Master thesis theoretical part of work, the elective course “Etiquette and good manners” was brought into life by adapting two methods: Integration and Design Based Learning. The research phase of the Master thesis concentrated on an evaluation of the elective course “Etiquette and good manners”, by conducting action based approach to its first cycle through Johns Model of reflection. Participants were students who decided to select the mentioned course voluntarily. The main influences to researcher itself revealed that due to the collaboration with many persons, it is important to plan the whole process wisely at least a month before the project beginning, and engage all counterparts immediately. Such activity would help to plan involvement of guest lecturers, leading to popularising the subject.

Shortfalls could be seen in collecting written feedback amongst the participants, as well some overall cooperation misleads.

Key words: integration, elective course, collaboration, design based learning, project based learning

SISUKORD

RESÜMEE	2
ABSTRACT	3
SISSEJUHATUS	6
1. LÕIMING, PROJEKTÕPE, PROBLEEMÕPE JA DISAINIPÕHINE ÕPE	9
1.1 Lõiming	9
1.1.1 Lõimingu neli viisi	10
1.1.2 Lõimingu probleemid	11
1.2 Projektõppe olemus	11
1.2.1 Projektõppe puudused	13
1.3 Probleemipõhise õppe olemus ja eelised	13
1.3.1 Probleemipõhise õppe protsess	14
1.3.1 Probleemipõhise õppe puudused	16
1.4 Disain ja disainiprotsess	17
1.4.1 Disainipõhise õppe olemus	18
1.4.2 Disainipõhise õppe eelised ja puudused	19
1.5 Kokkuvõtte teoreetilisest osast	20
2. METOODIKA	22
2.1 Tegevusuuring	22
2.2 Probleemi mõtestamine	25
2.3 Projekti planeerimine	26
2.4 Projekti elluviimine	27
2.4.1 Valim	28
2.5 Uurimisinstrumendid	28
2.5.1 Uurijapäevik	29
Esmaspäev (25.11.2019)	29
Teisipäev (20.11.2019)	32
Neljapäev (28.11.2019)	35
Reede (29.11.2019)	39
2.6 ANALÜÜS	40
2.6.2 Parandusettepanekud	43
2.6.3 Piirangud	45
KOKKUVÕTE	46
TÄNUSÕNAD	48
AUTORLUSE KINNITUS	49
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	50

KASUTATUD ALLIKAD	51
Lisa 1. Tunnikonspekt Esmaspäev.....	
Lisa 2. Tunnikonspekt Teisipäev	
Lisa 3. Tunnikonspekt Neljapäev.....	
Lisa 4. Tunnikonspekt Reede.....	

SISSEJUHATUS

Üldhariduse eesmärgiks on luua õpilastele nii teadmiste kui oskuste omandamise võimalused. Samuti toetada selliste väärtushoiakute kujunemist, mis on õnneliku isikliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks (Põhikooli riikliku õppekava üldosa, 2009). „Kaasaegne teaduspõhine ühiskond esitab haridusele, sh ka üldharidusele uued nõudmised ja ülesanded“ (Jaani & Aru, 2010, lk. 6). Haridussüsteem peaks võimaldama vormida indiviide, kes oleksid laia silmaringiga, muutustega kohanevad ja uuenduslikud. Arenev infoühiskond on tekitanud vajaduse elu jooksul ümber kvalifitseeruda. Tehnoloogia areng on loonud inimestele suuremaid võimalusi hobidega tegelemiseks. Selle eelduseks on juba koolis tekkinud huvi mõne konkreetse tegevuse vastu. Seega peab haridussüsteem looma võimalusi ainealaste teadmiste ja oskuste rakendamisele ning sidumisele. Sellest lähtuvalt oleksid haridussüsteemist lahkuvad õpilased huvitatud ka edaspidi enese pidevast arendamisest – tagatud saaks õpilaste elukestev õpe. „Tuleviku ühiskonnas on tarvis võimekaid töötajaid, kes oskavad analüüsida, kriitiliselt mõelda, suurt pilti näha, suhelda, on empaatilised, eetilised ja kel on arenenud eneseregulatsioonioskus“ (Seema & Uus, 2019, para 4). „Teadmiste üha kasvava mahu tingimustes rõhutatakse aga vajadust lõimida erinevaid õppekavaga kooskõlas olevaid teadmisi, et luua neist tervik, mis võimaldaks mõista olulist ning toetaks õpilaste valmidust tulla toime erinevates õpi-, töö- ja elusituatsioonides“ (Jaani & Aru, 2010, lk.6).

Olles õpetajakarjääri alguses, olen järjest enam kokku puutunud lõimingu, probleemi-, projekti- ja disainipõhise õppe metoodikatega, mis peaksid aitama erinevad teadmised ja oskused ühtseks tervikuks siduda. Antud metoodikate rakendamine on keerulisem teema. Ometi on lõimingu idee Eesti hariduses kasutuses olnud juba piisavalt kaua. Esimest korda püüti seda koolitöös rakendada 1996. aastal, kuid see ei õnnestunud. Peamiseks probleemiks oli asjaolu, et ei saadud aru, mida lõimingu all täpsemalt mõeldakse ja kuidas seda ellu peaks rakendama (Jaani & Aru, 2010, lk 7). Ometi on ta õppekavadesse sisse kirjutatud ja peaks olema arusaadav kõigile (Põhikooli Riiklik Õppekava § 4 lõige 5; §5 lõige 1 ja 5;6). Kuidas lõimingut, projekti-, probleemi- ja disainipõhist õpet lahti mõtestada, ellu viia ning samaaegselt sellest ühtselt aru saada? Innove on praeguseks välja andnud materjali, millele õpetamisel toetuda: selleks on Innove kodulehel õppekavade alt leitav punkt 1.5. Enamasti on seal käsitletud õppeainete vahelist lõimingut, ent punkt 1.3 toob välja ka võimalused ainesiseseks lõiminguks (Innove õppekavad). Paralleelselt lõiminguga aitavad õppekava mitmekesisistada veel kolm meetodit: projekti-, probleemi- ja disainipõhine õpe (Tehnoloogia õppekava 1.7 lõik 3,4,5,7). Kõik need neli mõistet on kunsti, tehnoloogia ja käsitöö

õppekavadesse juba mingil kujul sisse toodud, mistõttu peaksin oma edasiseks arenguks ja õppetöö paremaks läbiviimiseks neid protsesse hästi mõistma ning oskama vajalikke seoseid luua. Siinkohal ei taju ma kõigi käsitletud metoodikate omavahelist seotust. Kuidas aitavad lõiming, projekti-, probleemi- ja disainipõhine õpe saavutada erinevate teadmiste ja oskuste sidumist terviklikumaks nii, et nad tagaks õpilaste arengu ja teadmiste kasvu. Seetõttu saabki töö eesmärgiks lahti mõtestada antud metoodikate olemus, erinevused, sarnasused ja rakendamise võimalused.

Antud töö uudsus seisneb asjaolus, et lõimingut, projekti-, probleemi- ja disainipõhist õpet pole seni üheski töös koos kajastatud. Mitmetes allikates (nt Moppel, K. 2018. Inseneeria valdkonna arusaamad...) on toodud näiteid ainult lõimingu, projekt-, probleem- või disainipõhise õppe kasutamise võimalikkusest inseneeria ainetes. Leida võib ka kahe metoodika käsitlemist (nt Krüger, J. 2014. Lõimingu ja probleemipõhise metoodika ...) ühes töös, kuid mitte inseneeria ja kunstide valdkonnas.

Kunsti ja käsitöö ainete õpetajana on mul hea võimalus proovida neid temaatikaid omavahel kokku siduda. Seda seetõttu, et teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstivaldkonna õppeainete loomulik osa ning valdkondade üleseks lõiminguks on palju võimalusi (Põhikooli Riiklik Õppekava, lisa 6). Lõimingu, projekt-, probleem- ja disainipõhise õppe teoreetilisest baasist lähtuvalt koostan valikaine „Etikett ja head kombed“.

Valikaine kokkupanemisel lähtutakse vähemalt kahest õppemetoodikast (lõiming ja disainipõhine õpe). Valikaine on mõeldud 6.-12. klassi õpilastele ja täidab kolmekümne viie ainetunni mahu. Kaasan valikaine läbiviimisesse teisi õpetajaid, et saavutada läbi koostöö teemade terviklikkus ja sidumine reaalse elu probleemidega. Valitud õppemeetodid ei taga automaatselt seoste kujunemist iga õppija peas, kuid on siiski selle üheks oluliseks eelduseks. Tagamaks õppijate maailmapildi terviklikkuse on vajalik erinevate ainete õpetajate vaheline koostöö. (Jaani & Aru, 2010, lk 5) Eelpool mainitud magistritöö eesmärgist lähtuvalt püstitasin järgmised uurimisküsimused:

- Millised on lõimingu, probleem-, projekt- ja disainipõhise õppe erinevused ja sarnasused?
- Kas on võimalik kasutada vähemalt kahte metoodikat valikaine „Etikett ja head kombed“ raames?

- Missuguseid muudatused on valikaine „Etikett ja head kombed“ läbiviimiseks vajalikud?
- Missugused takistused võivad esile kerkida seoses valikaine läbiviimisega (õpetajad, õpilased)?

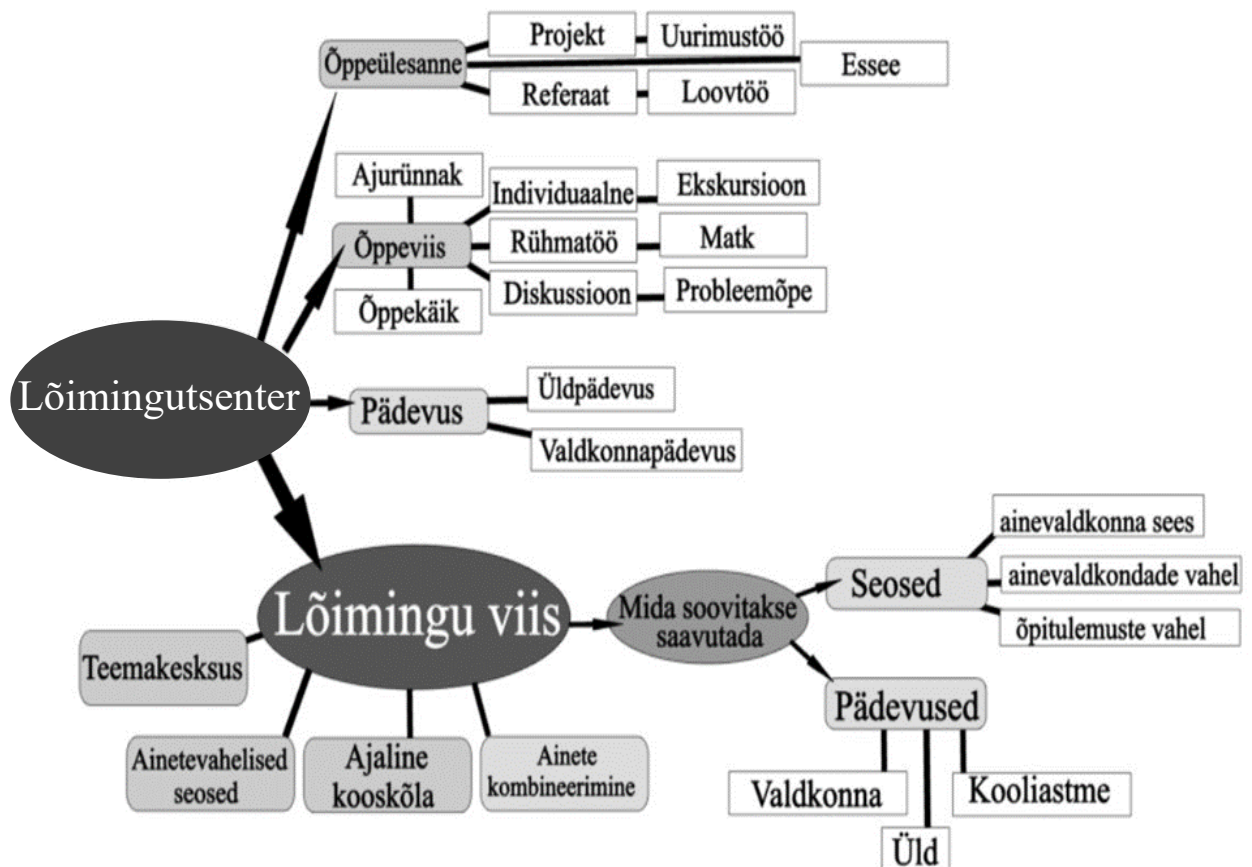
Järgmine peatükk keskendub mõistete lõiming, projekt-, probleemi- ja disainipõhine õpe lahti mõtestamisele, avades nende olemust ning positiivseid ja negatiivseid külgi. Teoreetiline osa lõppeb metoodikate sarnasuste ja erinevuste väljatoomisega. Töö metoodika peatükis tuuakse välja valitud uurimismetoodika (tegevusuuring) eripära ja kirjeldatakse kuidas töö koostamisel antud uuringut teostati. Analüüsiks kasutatakse Johnsi mudelit ja valikaine analüüsimiseks koostatakse uurijapäevik. Viimasena tuuakse välja valikaine ”Etikett ja head kombed” läbiviimisel esinenud takistused ja tehakse parandusettepanekud.

1. LÕIMING, PROJEKTÕPE, PROBLEEMÕPE JA DISAINIPÕHINE ÕPE

1.1 Lõiming

Lõimingu idee on siduda omavahel eraldiseisvad teadmised ja oskused tervikuks ning seostada need reaalelu situatsioonidega. Seeläbi saavutatakse üld- ja valdkonnapädevuse ühtseks tervikuks sidumine. Mõiste defineerimisel esineb mitmeid lahkkelisid ja erinevaid suundi. Õppekava koostajad näevad lõimingu õpetuse terviklikkust, koolis töötajad ainete vahelisi seoseid (Jaani & Aru, 2010, lk 7, lõik 2). Tegemist on õppijakeskse süsteemiga, kus suurt tähtsust õppimisel omab õppija motiveerimine. Teadmisi püütakse seostada õpilase huvidest lähtuvalt (Lõimingu põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis, lk 1, lõik 4).

Lõimingu eesmärgiks on vähendada pähe õppimist, suurendada ja arendada oma väidete põhjendamise ja probleemide lahendamise oskust, juurutada mõistmist mitmekesiste lahenduste leidmise võimalikkusest. „Lõiming võimaldab püüelda suunas, kus õpilased areneksid aktiivseteks ennast juhtivateks õppijateks, kes konstrueerivad oma teadmisi varasematele teadmistele tuginedes ning õppimise käigus omandatud kogemuste põhjal“ (Lõimingu põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis, lk 1, lõik 5). Oluline on muuta õppimine õpilase jaoks tähendusrikkaks ja vähendada teadmiste killustatust. Koolis püüeldakse suunas, kus õpilane ei tajuks eraldiseisvaid õppeaineid, vaid oleks suuteline ühe aine teadmisi ja oskusi teise ainesse üle kandma (Kuusk, 2008, lk 6). Oluliseks osaks õpetamisel on lõimingutsentri määratlemine (Joonis 1), milleks on enamasti mõni pädevus õppekava üldosas. Tsentriks võib võtta konkreetse teadmise, oskuse, idee või kasutada erinevaid õppeülesandeid (essee, projekt), õppeviise (rühmatöö, õppekäik). Tähtis on täiendada õpilase töövõtteid ja kogemuspagasit. Lõimingu kavandamise eelduseks õppetöös on õpetaja-õpetaja, ehk kolleegide vaheline koostöö. Olulisel kohal figureerib kooli juhtkonna tegevus õpetaja toetamisel ja arengu tagamisel, mida edendatakse tagasiside kaudu (arenguvestlused, kujundav hindamine).

Joonis 1. Lõimingu osad (Joonise tõlkis ja kohandas Karoli Vilbu. Joonise originaal: Tukamushaba & Musinguzi, 2016, lk 89).

1.1.1 Lõimingu neli viisi

Toetudes Tiina Kuuse tööle „Õppekava integratsiooni võimalusi“ esineb lõimingut individist lähtuvalt neljal viisil. Esimesele viisile ehk **sisemisele lõimingule**, paneb õppija ise aluse lähtudes kõigest varem õpitust. Lõiming leiab aset õpilase peas. Sellise lõimingu viisi eripäraks on asjaolu, et seda pole võimalik väljastpoolt kontrollida. Teiseks mooduseks on **välimine lõiming**, mille eesmärgiks on sisemise lõimingu soodustamine läbi õppekava sisu korraldamise ja rakendamise. Tuleb luua eeldused tervikpildi kujunemiseks. Kolmandana eristub **vertikaalne lõiming** – seda lõimingu viisi peetakse enesestmõistetavaks ja eraldi ei käsitleta. Vertikaalne lõiming toimub kogu õppija õpiaja jooksul (õppeetappide liikumise vältel), aidates siduda õppeainetest saadavad teadmised ja oskused ühtseks tervikuks. Eelduseks on ainekursuste järjestus õppekavas ja aine ülesehitus. Igal korral lisandub juba olemasolevale teadmisele midagi uut, mistõttu tuletatakse meelde ning kinnistatakse olemasolev teadmine. Selle tulemusel kujuneb süstemaatiline kordamine. Neljandaks

lõiminguks on **horisontaalne lõiming**. Kütismaa (2011) on leidnud, et „see võimaldab luua seoseid erinevate õppeainete mõistete, ideede ja põhiprintsiipide vahel, laiendades ja üldistades õppeprotsessis omandatavaid teadmisi, ning rakendada ühes aines õpitud teadmisi ja oskusi teistes valdkondades“. Horisontaalne lõiming saab olla maksimaalne ainult siis, kui erinevate ainete õpetajad teevad omavahel koostööd. Lõimingu teostamise viise on seega mitmeid ja millist neist kasutada, jääb õpetajate valida. Kuid alati tuleks silmas pidada lõimingu eesmärki.

1.1.2 Lõimingu probleemid

Lõimingu eesmärgiks on vähendada õppeainete vahelisi kattuvusi ja killustatust, üldistades samas erinevatest ainetest saadud teadmisi. Õpetaja kohustus on jälgida teemade käsitlemist õppeastme põhiselt, arvestada erinevate ainete sisu ja juhtida tähelepanu ka erisustele. Seega on õpetajate koostöö väga tihe ja ainealased teadmised sügavad. Koostöö takistuseks on erinevate õppeainete õpetajate erinevad õppeajakavad. Lõimingut tuleks seeläbi alustada ainekava koostajatest, mitte nõuda seda vaid kooli tasandil. Nii võiks riikliku üldainekava koostamisel arvesse võtta teemasisest viitamist ainetevaheliselt ja ajaraamistikus. Takistavaks teguriks võib osutuda koostöö planeerimiseks kuluv aeg (ajaline ressurss) – ei leita piisvalt aega tundide teemavaldkondade kattuvuse kombineerimiseks. Lõiming eeldab kompleksülesaineid erinevate teemade sidumisel. Praegusel juhul on selliseid ülesandeid, mida õpetajad oma tundides kasutada saaksid, veel vähe. Pedagoogidel puudub aeg iseeneslikult kompleksülesannete väljamõtlemiseks. Lahenduseks võiksid olla näidisülesanded, mida õpetajad vastavalt oma vajadustele ja teemadele saaksid kohandada. Üleriigiline koolidevaheline koostöö (kogemuste ja praktika vahendamine), lookski eelduse arenguvõimelise, kiirelt kohaneva, muutusi aktsepteeriva ja uuendustele avatud indiviidi kujunemiseks. (Jaani & Aru, 2010, lk 5-58; Kuusk, 2008, lk 32-33)

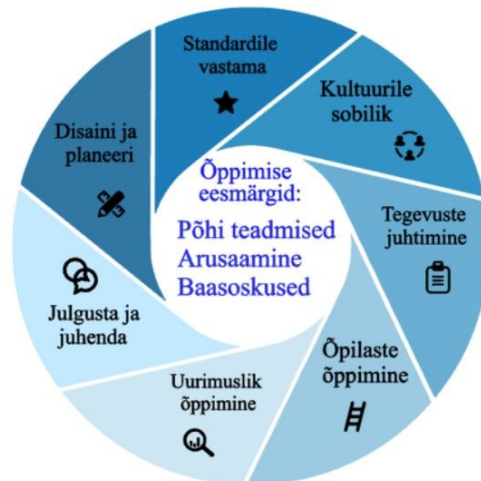
1.2 Projektõppe olemus

Projektõpe on õpetamise meetod, kus omandatakse teadmisi ja oskusi teatud piiritletud aja jooksul läbi uurimise probleemidele küsimusi ja vastuseid leides (Sudadi, 2019, lk 4). Sellises õppemeetodis on õpetaja ja õpilase vahel teistsugune suhtedünaamika. Õpetaja pole pelgalt õppeprotsessi läbiviija ja teadmiste edasiandja, vaid osapoolte vaheline partnerlussuhte looja (Indrawan, Syahril & Jalinus, 2019). Õppekava raamistik dikteerib küll õpetatava sisu, kuid

teadmiste omandamise protsess on õpilase ja õpetaja vaheline sümbioos. Projekti koostamine eeldab meeskonnatööd, on enamasti ühekordne, piiratud ressursidega ning täpselt määratud tulemusega. Õpilased tegelevad projektiga teatud kindlalt määratletud aja jooksul (üks päev kuni terve semester). Õppetöös läbivad õpilased kõik projektõppe etapid (Joonis 2) ja õpetajad lähtuvad õpetamisel vastavatest õppetöö eesmärkidest (Joonis 3). Õpilasi julgustatakse lahendama reaalsest elust pärinevaid probleeme ja vastama keerukatele küsimustele. Projektõppe käigus töötatakse välja ja demonstreeritakse oma oskusi konkreetse produkti näitel. Eesmärgiks on teadmiste sidumine ja meeskonnatöö arendamise oskus. Projektõppe toimimine tagatakse läbi teadusliku uurimismudeli (Buck Institute for Education).

Joonis 2. Projektõppe etapid (Joonise tõlkis Karoli Vilbu. Originaaljoonis: Buck institute for education)

Joonis 3. Projektõppe eesmärgid õpetamise seisukohast lähtudes (Joonise tõlkis Karoli Vilbu. Originaaljoonis: Buck institute for education)

Projektõppe kasutamine pakub erinevatele osapooltele mitmekesiseid väljundeid. Kooli tasandil on projektõppe viljelemine signaaliks üldsusele, et kool on avatud ning püüab

leida seotust ühiskonnaeluga, mille kaudu arenevad nii õpilane kui ka õpetaja. Kaasates projektõppesse vajalikke tehnoloogiaid ja spetsialiste, avardub võimalus uute jätkusuutlike koostööpartnerite leidmiseks. Projektõpe hägustab piire õpetaja ja õppija vahel, mis on positiivne kuna ka õpetaja asetatakse õppija rolli – tõuseb osapoolte arengumotivatsioon. Soodustub õpilastevaheline ühistegevuse areng, aidates kaasa ainealaste teadmiste ja oskuste integreerimisele igapäevaelus. Projektõpe annab võimaluse kognitiivse, afektiivse ja käelise tegevuse kombineerimiseks. Algselt õpilase järjekindlusele, leidlikkusele ja oskusele oma tööd planeerida väljakutset esitav õpingumeetod, pakub kokkuvõttes väljundi iseseisvusele ja loomingulisusele. Projektõpe aitab arendada ja siduda tervikuks Riikliku- ja Põhikooli õppekava poolt välja toodud üldpädevusi (Põhikooli riiklik õppekava).

1.2.1 Projektõppe puudused

Projektõppe suurimateks miinusteks on ajamahukus ning kommunikatsioon. Õpetajatel on keeruline hinnata projektiks kuluvat aega, kuna õpilaste tase ja töökiirus on erinevad. Õpilased omalt poolt võivad hätta jääda personaalse aja planeerimisega, mistõttu antakse kergemalt alla. Olulisel kohal seisev kommunikatsioon õppeainete, õpilaste ja õpetaja(te) vahel, raskendab selget infovahetust, mis võib tekitada suhtlushälbeid ja viia arusaamatusteni nii inimeste endi kui ka ainematerjali vahel. Eeldus, et projektõpet viivad läbi mitu õpetajat üheaegselt (kuna tegu on aineülese õppega) on immanentne (Oro, 2012, slaid 34; Laanpere & Pata, Projektõpe). Antu tõstatab küsimuse, kuidas ning kes peaks valminud projektitööd hindama? Arvestada tuleks kogu protsessi ja osalemist erinevates projekti etappides. Seega, kas lõpptulemus on hinnatav valminud produkti või protsessi enda alusel? (Oro, 2012, slaid 24- 31; Laanpere & Pata, Projektõpe)

1.3 Probleemipõhise õppe olemus ja eelised

Probleemõpe (inglise keeles Problem-based learning ehk PBL) jõudis Eestisse Ameerikast. Selle metoodika esiisaks on Howard Barrows, kes õppis 1960. aastatel Hamiltonis McMaster Meditsiini Ülikoolis. Esmalt võetigi õppemetoodika kasutusele meditsiini tudengite seas, eesmärgiga parandada nende probleemide kiirelt lahendamise võimekust, põhjendus- ning analüüsioskust (Ullah, H., 2011). Probleemipõhise õppe korral on tegemist metoodikaga, kus õpilaste põhimõtete arendamiseks ja teadmiste kinnistamiseks kasutatakse reaalseid elulisi probleeme. Samas ei eeldata konkreetsete faktiliste teadmiste esitamist. Pigem proovitakse selle metoodikaga aidata õpilasel meenutada õpitut ja seostada seda reaalse eluliste

situatsioonidega. Probleemipõhine õpe aitab omandada ja kinnistada uusi teadmisi ning arendada probleemide lahendamise oskust. (Kurt, 2020) Suurimaks eeliseks on asjaolu, et probleemi lahendamiseks vajalikud teadmised peavad pärinema erinevatest ainevaldkondadest, sest reaalsed probleemid alluvad harva vaid ühele konkreetsele ainele. Antud õppe metoodika puhul töötatakse gruppides, mis aitab kaasa suhtlemisoskuse arengule ja sotsialiseerumisele, sallivusele teiste vaadete ja kultuuriga. PBL soosib kriitilise mõtlemise edendamist. Metoodika võib parandada õpilase õpihoiakut ja tõsta õpimotivatsiooni, julgustada teda oma õppimise eest suuremat vastutust võtma. (Schmidt, Vermeulen & Molen, 2006) Kokkuvõttes jõutakse teadmiseni, et õpitakse enda jaoks, mitte vanematele, koolile ega riigile. Seega kätkeb probleemipõhine õpe endas elukestva õppe alustalasid.

1.3.1 Probleemipõhise õppe protsess

Antud õppemetoodikat kasutatakse tavaliselt terve semestri jooksul, kuid erandina võib probleemipõhist õpet kasutada ka arutelu alustamiseks. Tegemist on grupitööl baseeruva metoodikaga, kus igal liikmel on oma kindel ülesanne, mida teatud aja möödudes rühma liikmete vahel vahetatakse. Grupi liikmete arv Eestis soovitatakse hoida 10-12 õpilase piires (Pilli & Marandi, s.a), Hollandis on selleks aga 10-15 õpilast (Maastricht University). Seega pole grupi arvuline erinevus suur ja riigiti vastavalt vajadustele veidi kõikum, kuid mitte üle 15 õpilase. Probleemõpe põhineb 4 nüüdisaegse õpikäsitluse printsiibil, millest lähtuvalt peaks õppimine olema:

1. konstruktiivne ehk lahendusi võimaldav;
2. enesejuhitud;
3. kollektiivne;
4. asjakohane(Maastricht University).

Õppeprotsess ise koosneb 7 osast, mille saab jagada omakorda 3 etapiks.

Esimene etapp rühmaga:

1. Arutlege probleemi üle ja veenduge, et kõik saavad probleemist aru.
2. Probleemi määratlemine – selgitage välja küsimused, millele tuleb probleemi lahendamiseks vastused leida.
3. Ajurünnak – mida grupp juba teab ja millised on võimalikud lahendused.
4. Struktureerida ja analüüsida ajurünnaku tulemusi.
5. Õpieesmärkide sõnastamine ja püstitamine.

Teine etapp iseseisvalt:

6. Iseseisev õppimine- uuri lisa selleks, et probleemi lahendada.

Kolmas etapp rühmaga:

7. Rühmasisene arutelu iseseisva töö jooksul leitu üle ja probleemi lahendamine. (Pilli & Marandi, s.a)

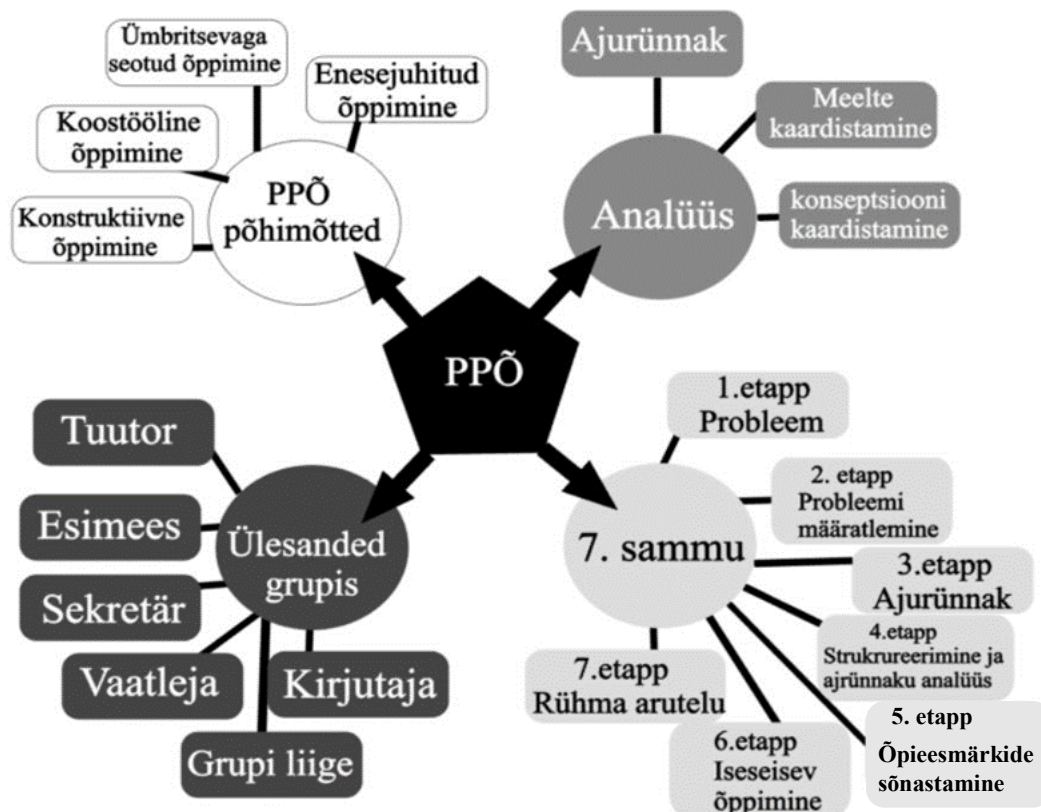
Probleemipõhise õppe etappe on kirjeldanud oma töös ka Sherry Fukuzawa (2019).

Kasutades teiste autorite mõtteid probleemipõhise õppe erinevate osade selgitamiseks on ta jõudnud samadele järeldustele Pilli ja Marandiga. Fukuzawa on aga teooriast lähtuvalt koostanud kokkuvõtva joonise probleemipõhise õppe erinevate etappide kohta, muutes seeläbi teooria ülevaatlikumaks ja kompaktsemaks (Joonis 4). Jättes jooniselt välja grupiliikmete erinevad rollid.

Joonis 4. Probleemipõhise õppe etapid. (Joonise tõlkis ja kohandas Karoli Vilbu. Põhineb Fukuzawa, S. joonisel).

Probleemipõhise õppe korral omistatakse grupiliikmetele probleemi lahendamiseks rollid: vestluse juht, kirjutaja ja osalejad. Kõik gruppi kuulujad peavad rolle vahetama seni, kuni igas erinevas rollis on personaalselt osaletud. Grupil on üks tuutor, kelle ülesandeks on vajadusel suunavate küsimuste esitamine ja vestluse kureerimine. Probleemipõhine õpe sarnaneb disainipõhisele õppele, ent erinevusena ei pöörata suurt tähelepanu disainimisele, vaid probleemi lahendamisele ja argumenteeritud põhjenduste leidmisele. (Pilli & Marandi, s.a) Probleemipõhise õppe olemuse ja osad aitab kokku võtta järgnev joonis.

Joonis 5. Probleemipõhise õppe olemus. (Tõlkis Karoli Vilbu. Põhineb Tukamushaba, E. Joonisel.

1.3.1 Probleemipõhise õppe puudused

Probleemipõhise õppe metoodikal esineb teatud puuduseid. Õppemeetodi rakendamine eeldab pedagoogidelt laialdasemaid teadmisi ja tihedamat koostööd. Juhendaja või mentorina peab õpetaja probleemi lahendamiseks vajalike teadmistega kursis olema. Protsess on nii ettevalmistajale (õpetaja/mentor) kui ka õpilastele üsna ajamahukas. Iseseisva töö tegemisel põhikoolis võivad õpilased esimestel kursustel minna kergema vastupanu teed ja jätta oma osa tööst uurimata.

Selline õpetamisstiil toimiks paremini kõrgkoolis, kus õpilased on rohkem motiveeritud. Teatud elukutsete puhul on probleemipõhine õpe ainuõige lahendus. Ameerikas kasutavad sellist õppestiili juba üsna kaua arstiteaduse tudengid. Iseõppimise etapis võib saada takistuseks vajalike materjalide kättesaadavus ja võõrkeele oskus. Piisaval motiveerimisel on õppijat võimalik suunata oma keelelisi oskusi parandama. Probleeme erinevates metoodika osades võib tekitada vale informatsiooni äratundmise oskus, millele

head lahendused puuduvad. Kõiki fakte üle kontrollida on keerukas ja lahenduse leidmine muutuks veel ajamahukamaks.

Õpetaja seisukohast on probleemipõhise õppe miinuseks vajalike materjalide puudus. Kooli õppekorraldus ei pruugi vajalikku toetust pakkuda. Kolleegide valmisolek uue õppemeetodi jaoks pole piisav ja koostöö ei toimi. Õpetaja ei oska grupiprotsesse juhtida ja suunata, kuna pole ise sellises süsteemis ülesse kasvanud. Kõige keerulisem on õppeprotsessi hindamine - üksmeel siinkohal puudub. Esineb küll erinevaid lähenemisi, kuid parim meetod jääb siiski õpetaja otsustada. Probleeme tekitavad küsimused, kuidas hinnata püstitatud õpiväljundite saavutamist, kas need saavad täidetud ning milliste puudujääkidega? (Pilli & Marandi.; Yew & Goh, 2016)

1.4 Disain ja disainiprotsess

Disaini mõiste tuleneb itaaliakeelsest sõnast *disegno*, mis tähendab kavandit, joonist, mudelit. Esimese asjana disainist rääkides mõtleb enamus inimesi tootedisainist. Jah, paljuski ongi disain meid igapäev ümbritsevas esemetes - riided, autod, toit ja tarbeesemed. Lisaks tegelevad disainerid aga veel ka palju muuga. Näiteks teenuste disainiga, otsides ning kujundades erinevaid uusi lahendusi - alustades kahemõõtmelistest graafilistest lahendustest, milleks võivad olla nii kasutajaliidesed kui ka kaubamärgid. (AIGA; Eesti Disainikeskus)

Niisiis on disain tänapäeval kasutatav väga erinevates valdkondades. Eristatakse graafilist disaini, moedisaini, tarkvara, toote-, tööstus- ja veebidisaini. Disainimisel on tegemist teadliku ja läbipaistva protsessiga, mille abil tuvastatakse probleem ja leitakse võimalikult palju erinevaid lahendusi - esmalt sõnastatakse konkreetne probleem, mis lõhutakse seejärel väiksemateks osadeks. Lahendusi proovitakse leida igale tekkinud uuele fragmendile eraldi. Tulemuseks on erinevate lahenduste rohkus: tooted, teenused, erinevad keskkonnad, suhtlused või protsessid. Nii saavutatakse muutunud ja parem meid ümbritsev keskkond, mille tooted, teenused ja lahendused on muutunud võrreldes algsega lihtsamaks, turvalisemaks, loodussäästlikumaks. Valminud disainiprodukt ärgitab klientides huvi oma parema väljanägemise või suurema kasutusmugavuse tõttu. Protsessis osalevaid inimesi mõjutavad teatud faktorid nagu näiteks kultuur, milles tegutsetakse ja nii öelda kohalik disainerit ümbritsev "maitse". Kohalikest oludest tulenevalt mõjutavad disaineri otsuseid tootmisvõimalused ja toormaterjal, millega töö teostada. (Tamm, 2012; Rehepapp, 2012; e-koolikott)

1.4.1 Disainipõhise õppe olemus

Disainipõhine õpe pärineb Ameerikast ja on välja kasvanud probleemipõhisest õppest (inglisekeelselt Design-based learning ehk DBL, või design-based instruction).

Õppemetoodika töötas välja 1971. aastal Doreen Nelson, kes omas professoritooli California Riiklikus Polütehnilises Ülikoolis, Pomonas ja kunstikeskuses „Disainikolledž“. Nelson leidis, et kinesteetiline õppimine aitab õpilastel õpitavat teavet praktilistel viisidel omandada, säilitada ja sünteesida. (UCLA, Igniting Creative Thinking:...,2017)

Disainipõhine õpe on aktiivõppel põhinev õppevorm, mille eesmärgiks on disainprojektide kasutamine klassiruumis nii, et edeneks õpilaste probleemilahendamise oskus läbi loovtegevuse ning kasvaks ainetevahelise sidususe nägemise perspektiiv. Disainipõhine õppekava juurutab pädevusi, toetades samas ka teadmiste ja oskuste omandamist. (De Graaff & Kolmos 2003; Mooney and Laubach 2002; Prince 2004) Erinevalt probleemipõhisest õppest keskendub disainipõhine õpe loovuse arendamisele ja tuleviku kasutegurile. Õppevorm väärtustab vigadest õppimist, õpilaste eneseusaldust ja -juhtimisoskust, peegeldamis- ning reflekteerimisoskust. Läbitakse koostöö erinevaid etappe ja teistele disainides arendatakse inimlikku empaatiaoskust. Disainipõhise õppe mitmekülgsed avatud disainprojektid võimaldavad õpilastel siduda disainiprotsessi kaudu erinevate õppeainete teadmised omavahel ühtseks tervikuks, lisades veel omapoolset lähenemist ja tunnetust maailmast. Selline õppevorm julgustab õpilasi uudishimulikkusele, erinevalt mõtlemisele. Õpitakse hindama uusi võimalusi. Arendatakse verbaalset ja visuaalset suhtlemis- ning koostööoskust, et luua ja parandada disainitud ideed (Raber, C., 2015).

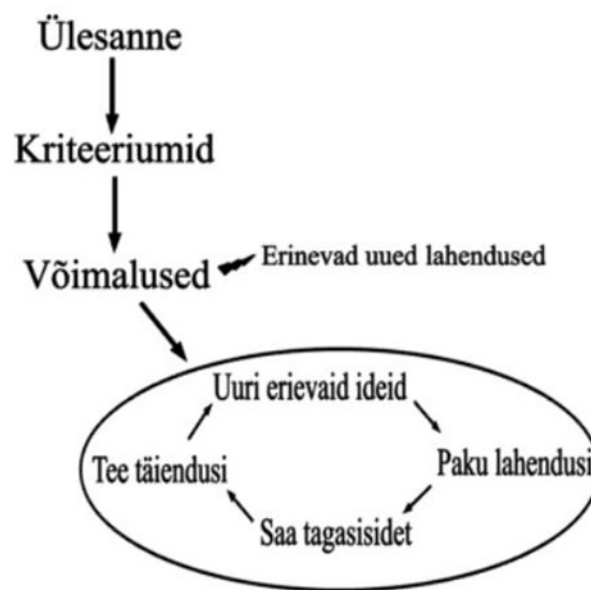
Disainipõhine õpe abistab õpilasi eluliste probleemide lahendamisoskuste arendamisel, võimaldades samaaegselt õpetajale õppeprotsessis toimuva peegeldamist. Antud õpe aitab hinnata disainiprojekti läbiviimiseks vajalike omandatud oskuste ja teadmiste olemasolu (Mehalik & Schunn, 2006).

Disainiprotsess on korduv ja sellel on oma kindlad etapid:

- konteksti uurimine/probleemi sõnastamine
- vajaduste välja selgitamine
- kriteeriumite välja selgitamine, vajaliku informatsiooni otsimine
- alternatiivide loomine

- erinevate lahenduste vahel valimine
- parima lahenduse/prototüübi valimine
- esialgse lahenduse/mudeli konstrueerimine, tootmine
- hindamine (Mehalik & Schunn, 2006; Rehepapp, 2012; Sakkol, 2015).

Disainipõhise õppe uurimisel leidsin, et loetelu saab lühendatult ülevaate andmiseks kujutada joonisel. Selleks kohandasin välismaiste uurijate joonist käsitlesele sobivamaks.

Joonis 6. Disainipõhise õppe protsess. (Joonise on tõlkinud Karoli Vilbu S. Chandrasekaran, A. Stojcevski, G. Littlefair, M. Joordensi uurimusest.)

1.4.2 Disainipõhise õppe eelised ja puudused

Disainipõhise õppe üheks eeliseks on asjaolu, et seotakse omavahel erinevad ained: matemaatika, keemia, bioloogia, ajalugu, keeled, kunstiõpe ja muusika. Meie haridussüsteemis käsitletakse seda kui lõimingut. Disainipõhise õppe rakendamisega võib klassis saavutada väga häid tulemusi olenemata klassi õpilaste tasemest, õppeainete ja õppekavade lõimimise vajadusest. Kuna tegemist on grupitööl ja projektil põhineva aktiivõppe meetodiga, peaks eelduslikult saama tagatud koostöötegemise oskus, õpilaste uudishimulikkus ja distsipliiniprobleemide vähenemine. Koos töötades arendavad õpilased

suhtlemisoskust ja muutuvad oma mõtete väljendamisel julgemaks. Tekkinud vahetum ning julgem keskkond aitab omakorda kaasa uute ideede paljunemisele ja silmaringi laienemisele (Puente, Eijck & Jochems, 2012). Täiustub eneserefleksiooni oskus, mis aitab õpilastes arendada tulevaseks eluks vajalike disaini ja probleemide lahendamise oskust. Samaaegselt peegeldub protsessis õpilaste areng ning teadmiste kasv (Mehalik & Schunn, 2006). Disainipõhise õppe peaeeliseks on lõpptulemuse käega katsutavus ja silmaga nähtavus.

Disainipõhise õppe suurimaks puudusteks on õpetajate ja õpilaste teadmiste puudulikkus. Takistuseks võib osutada kollektiivi koostöö oskus, kooli juhtkonna toetus, vahendite puudulikkus, aja nappus, vajalike ruumide ja laborite olemasolu (Sakkool, 2015).

1.5 Kokkuvõtte teoreetilisest osast

Töö teoreetilisest osast käsitleti nelja õppemetoodikat: lõiming, projektõpe, probleemi- ja disainipõhine õpe. Kõik nimetatud on omavahel tihedalt seotud läbi lõimingu ja neid on keeruline üksteisest eristada. Projekti-, probleemi- ja disainipõhine õpe annavad võimaluse lõimingut aine siseselt ja ainete vaheliselt teostada. Nende üldeesmärgiks on ühendada erinevate ainete eraldiseisvad teadmised ja oskused tervikuks, seostades väljundid reaalse elu situatsioonidega. Seeläbi arendatakse õpilase koostöö, probleemi lahendamise ja eneseväljendamise oskusi. Tähtsal kohal on ka refleksiooni oskuse arendamine erinevate tööetappide käigus. Ühise joonena saab välja tuua suure ajakulu, nii koostamise kui läbiviimise etappides. Sarnasuseks on ka hindamise keerukus, kuna konkreetsed hindamiskriteeriumid puuduvad ja töö protsessid ei ole alati selgelt väljenduva tulemiga. Erandiks siinkohal on disainipõhine õpe, mille iga etapp on määratletud kindla väljundiga, mistõttu õpilaste teadmiste kasv on koheselt nähtav. Probleemseks kohaks metoodikatel peetakse pedagoogide pinnapealseid teadmisi ja koos töötamise oskust. Viimast eelkõige selle tõttu, et õpetaja ise on kasvanud teistsuguses keskkonnas ja kohanemine uute situatsioonidega on keerukas. Koostöö oskus aga ei puuduta pelgalt õpetajaid vaid ka õpetaja-õpilase ning õpilase-õpilase vahelist koostööd. (Sakkool, 2015 ; Mehalik & Schunn, 2006; Pilli & Marandi.; Yew & Goh, 2016 ; Kurt, 2020)

Metoodikate erinevused seisnevad eelkõige nende läbiviimise korras ja tulemis. Lõiming on projekti-, probleemi- ja disainipõhisest õppest kõige lihtsamini teostatav, sest tal puudub kindel läbiviimise kord. Samuti on kolm ülejäänud metoodikat võimalused lõimingut teostada (Tukamushaba & Musinguzi, 2016, lk 89). Erinevuseks ülejäänutega on ka asjaolu, et

tal puudub kindlapiiriline ajajoon. Probleemi-, projekti- ja disainipõhine õpe on ühekordsed protsessid ja kindla aja jooksul läbitavad. Nende eelduseks on ka mingi kindla probleemi olemasolu.

Probleemipõhise õppe aluseks on probleem ja lõpptulemiks argumenteeritud põhjendused. Sellise õppemetoodika eripäraks on kindlalt määratletud grupi suurus (10- 12 õpilast). Tööprotsessist tulenevalt on igal õpilasel grupis kindel ülesanne ja efektiivsuse tagamiseks toimub tööprotsessi rollide ümberjaotumine. Probleemõppe käigus läbitakse kahel korral rühmatöö etapp ja ühel korral iseseisva töö etapp. Rühmatöona määratletakse probleem, teostatakse ajurünnak, struktureeritakse tulemused ja sõnastatakse õpieesmärgid. Sellele järgneb iseseisva õppimise periood, mille käigus otsitakse lisamaterjali probleemi lahendamiseks. Viimases rühmatöös tehakse kokkuvõtte iseseisvalt leitud võimalikest lahendustest ja pakutakse välja lõpplahendus. (Pilli & Marandi, s.a)

Projektõpe on ühekordne, piiratud ressurssidega (aeg, raha) ja täpselt määratud väljundiga ettevõtmine, mis viiakse läbi kas üksi või eelistatult meeskonnatöös. Projektõppe protsess koosneb samuti kindlatest etappidest. Saanud teada projektist oodatav tulem, püstitatakse probleem, millele järgneb uurimine ja autentsuse leidmine. Arvamuste ja valikute paljusust viib refleksioonini ja piiritlemisele. Seejärel toimub kriitika ja kontrolli voor, mille käigus töötatakse välja näidis. (Sudadi, 2019, lk 4; Buck Institute for Education)

Disainipõhisel õppel keskendutakse konkreetse toote/teenuse parandamisele või uue loomisele läbi disaini. Seega on alguspunktiks toode või teenus, millest lähtuvalt püstitatakse probleem. Seejärel liigutakse edasi vajaduspõhisesse etappi, milleks meil on seda vaja. Järgmiseks protsessiks on info otsimine ja konkreetsete kriteeriumite paika panemine grupi sees. Teostatakse ajurünnakud erinevate lahenduste leidmiseks ja seejärel piiritletakse valikuvõimalusi vastavalt seatud kriteeriumitele. Luuakse prototüüp ja tehakse parandused ning valmib lõpp lahendus. Selle kõige käigus on olulisel kohal õpilase enda loovus ja eneseväljendus oskus. (De Graaff & Kolmos 2003; Mooney and Laubach 2002; Prince 2004)

Lähtuvalt lõimingu, projekti-, probleemi- ja disainipõhise õppe olemusest, läbiviimise korra ning eelistest ja puudustest tegin otsuse jätkata oma edasist magistratööd vaid kahe metoodikaga. Nendeks valisin lõimingu ja disainipõhise õppe. Lõiming osutus valituks kuna võimaldab igal korral lisada juba olemasolevale teadmisele midagi uut, mistõttu tuletatakse meelde ning kinnistatakse olemasolev teadmine. Lõiming võimaldab täiendada õpilaste tövõtteid ja kogemuspagasit, vähendades seeläbi pähe õppimist. Lõimingu valiku eeliseks

sai ka asjaolu, et tema elluviimisel puudub kindel struktuur. Mis võimaldab teha töö käigus vajalikke ümberkorraldusi. Disainipõhise õppe kasuks otsustasin, kuna tegemist on grupitööl põhineva õppemetoodikaga, mis ei eelda õpilaste ühtset teadmiste taset. Samas liidab käeline tegevus ja arutelu õpilasi omavahel. Koos töötades arendavad õpilased suhtlemisoskust ja muutuvad oma mõtete väljendamisel julgemaks. Projekti- ja probleemipõhise õppe jätan valikaine metoodikatest välja, kuna ei oska püstitada probleemi, millele oleks võimalik valikaine koostamisel toetuda ja projektõppe tarvis ei leidnud ühtegi valmivat tulemit, millele probleemi püstitada. Samuti leian, et projekti- ja probleemipõhine õpe eeldavad suuremaid eelteadmisi ja valikaines osalevate õpilaste ühtlasemat teadmiste taset, valikaine aga alles hakkab õpilastes baasteadmisi kujundama.

2. METOODIKA

Uurimus viidi läbi kvalitatiivset uurimisviisi, täpsemalt tegevusuuringut kasutades.

Kvalitatiivse uuringu valisin põhjusel, et töös koostatavad materjalid ei ole seotud arvuliste näitajatega. Uurimuses keskendutakse koostatud õppeühiku süvaanalüüsile ning koostatud õppematerjali toimimisele. Tegevusuuringu valisin põhjusel, et pedagoogikas kasutatakse metoodikat kui soovitakse arendada ja uurida õpetamist (Karm & Poom-Valickis, 2019).

Tegevusuuringu käigus koostatud valikaine moodustamisel arvestati lõimingu, projekti-, probleemi- ja disainipõhise õppe teoreetilise baasiga ja kasutati vaid kahte neist – lõimingu ja disainipõhist õpet. Jälgiti kuidas õpilased koostatud õppematerjali omandavad ja antavate ülesannetega toime tulevad. Magistritöö raames läbiti üks tegevusuuringu tsükkel.

2.1 Tegevusuuring

„Tegevusuuring, nagu mistahes muu akadeemiline lähenemisviis, on teaduslik uuring.

Tegevusuuringule kehtivad samad üldpõhimõtted – süsteemsus ja täpsus – nagu kõikidele teistele teadusuuringutele“ (Löfström, E., 2011). Võrreldes teiste kvalitatiivsete uurimismeetoditega esineb tegevusuuringutel teatavaid erijooni. Haridusteadusliku uuringu ja tegevusuuringu erinevused on parema ülevaate saamiseks välja toodud Tabelis 1.

Tegevusuuringu korral on tegemist tsüklilise uuringuga, mille eesmärgiks on erialase tegevuse edendamine, lähtudes praktilistest küsimustest ja on suunatud koostöisusele ning kogukonnakesksusele. Rakendamisel on oluliseks oskuseks analüüsivõime. Seda eelkõige selleks, et leida ülesse koostatud materjalide puudused ja tugevused. Suurimaks erinevuseks

teiste kvalitatiivsete uurimustega on kohene praktiline teostatavus. (Löffström, 2011, viidatud vrd Kember, 2000)

Tabel 1. Haridusteadusliku uuringu ja tegevusuuringu peamised erinevused (Löffström, E. 2011).

Haridusteaduslik uuring	Tegevusuuring
Uuritakse teiste õpetusviise, praktikaid ja meetodeid.	Uuritakse enda õpetamiseviise ja praktikaid.
Keskendutakse praktika edendamisele üldisemalt.	Keskendutakse kitsale ringkonnale.
Lähtutakse peamiselt uuringu kavast.	Lähtutakse rakendatavusest.
Uurija tihti uurimisasutuse palgal olev metoodik ja teoreetik.	Uurija eelkõige praktik (kooliõpetaja).
Tihti kontekstist väljas, mistõttu puudub ülevaade kohalikust kultuurist ja kohalike praktikute igapäevasest tööst ja probleemidest.	Tunneb kohalikku kultuuri ning igapäevast tööd ja probleeme, mistõttu võib olla liiga seotud, et osata kõrvalt vaadata.

Tegevusuuringus on reflektsooni mõistlik läbi viia kolmes erinevas etapis. Selline lähenemine aitab tõsta tulemuste valiidsust. Esimene analüüs teostatakse enne tegevuse läbiviimist, uurides olemasolevaid materjale ja leides nendest ülesse probleem. Seejärel vormistatakse probleem küsimuseks. Järgmise reflektsooni võiks läbi viia tegevuse teostamise ajal, pidades selleks näiteks uurijapäevikut. Viimane analüüs tuleks teostada peale uurimuse andmete koondamist. Seejärel tehakse andmetest järeldused ja vajalikud muudatused. Tegevusuuringu erinevaid etappe võib läbida mitmeid kordi, et leida parim võimalik lahendus püsitatud probleemile. (Väljataga, 2015, slaid 7; Löffström, 2011)

Lähtudes eelnevast koostas tegevusuuringu etappide paremaks hoomamiseks Joonise 7, mis annab edasi uurimismetoodika tsüklilisuse.

Joonis 7. Tegevusuuringu tsüklilisus. Koostanud Karoli Vilbu.

Igasugused edasised otsused on tihedas seoses sellega, mida rakendamisel kogeti (Löfström, E., 2011). Tegevusuuringu läbiviijaid nimetatakse praktikuteks . „Nad osalevad aktiivselt tegevustes, mida neil on kavas uurida ja arendada“ (Löfström, E., 2011, lk 5). Seega enamasti on nad tegevuse läbiviijad ja kava koostajad.

Tegevusuuringut alustasin magistritööks vajalike õpetamisviiside teoreetilise osa kaardistamisega. Seda põhjusel, et neist saavad ka loodava valikaine põhialused tunnikavade koostamisel. Tabelist tulenevalt muutsin õpetamisviiside valiku põhimõtet aga säilitasin keskendumise kitsale ringkonnale. Õpetamisviiside valik tabeli alusel peaks olema seotud iseenda õpetamis viisidega koolis. Oma igapäevases töös kasutan küll lõimingut aga projekti-probleemi- ja disainipõhise õppega pole otseselt kokku puutunud. Lähtudes teoreetilisest baasist valisin töö teostamiseks lõimingu ja disainipõhise õppe. Lõiming osutus valituks kuna võimaldab igal korral lisada juba olemasolevale teadmisele midagi uut, mistõttu tuletatakse meelde ning kinnistatakse olemasolev teadmine. Lõiming võimaldab täiendada õpilaste töövõtteid ja kogemuspagasit, vähendades seeläbi pähe õppimist. Lõimingu valiku eeliseks sai ka asjaolu, et tema elluviimisel puudub kindel struktuur. Mis võimaldab teha töö käigus vajalikke ümberkorraldusi. Disainipõhise õppe kasuks otsustasin, kuna tegemist on grupitööl põhineva õppemetoodikaga, mis ei eelda õpilaste ühtset teadmiste taset. Samas liidab käeline tegevus ja arutelu õpilasi omavahel. Koos töötades arendavad õpilased suhtlemisoskust ja muutuvad oma mõtete väljendamisel julgemaks. Täidetud said kindlasti tabeli kaks viimast tegevusuuringu eritingimust. Olen antud kooli õpetaja aga analüüsiks võin olla liiga seotud, et probleeme hästi välja tuua. Tunni analüüsid kirjutasin valmis peale läbiviimist samal päeval

aga süvaanalüüsi teostas kaks nädalat hiljem. Seda põhjusel, et erinevad tunded ei mõjutaks otsustusvõimet. Tundide analüüsimisel lähtusin Johnsi mudelist, millest on täpsem ülevaade antud peatükis 2.5 Uurimisinstrumendid. Alustasin uurija päeviku pidamisega, kuhu said kirja kõik päeva jooksul aset leidnud sündmused ja emotsioonid. Sellele järgnes mõjutavate faktorite leidmine, alternatiivsete strateegiate leidmine ja õppimiskohtade väljatoomine.

2.2 Probleemi mõtestamine

Lapsevanema ja õpetajana näen, et lihtsamate ja elementaarsemate eetiliste ja kombeliste tõdede õpetamine on keerukas. Kuid head kombel on vajalikud selleks, et suudaksime väljendada oma hoolivust teistesse inimestesse/loomadesse. (Emerson, 2014, lõik 2)

Etiketilisest ja moraalse kasvatusega peaksid tegelema lapsevanemad juba lapse väga varajasest east alates, kuna väikelapsed ei tee vahet hea ja halva käitumisel. Varakult alustatud etiketi ja moraali kasvatust sillutab teed täiskasvanuna nende paremaks mõistmiseks ning enda isiksuse kujundamiseks. (Emerson, 2014, lõik 1) Ma ei väida, et kodus kasvatustööd ei tehta aga millegipärast see kooli keskkonnas sageli ei väljendu. Raskusi esineb juba kõige lihtsamate viisakusavaldustega „Tere“ ja „Palun“. Ometi ei saa teatud töökohtadel ja ametites hakkama ilma kindlaid eetika ning etiketireegleid teadmata. Samas soovitakse õpetajatelt, et nad kasvataksid õpilastes vastutustundlikust oma töösse ja arvestaksid teiste inimeste erisustega. „Vastutus on teadvustamine, kuidas meie tegevus mõjutab nii teisi kui meid ennast“ (Around DB, 2017). See mõjutab tugevasti meie käitumist kogukonnas. Seega tunnen, et tuleks õpilastele kuidagi meelde tuletada, et mõni käitumine ei ole vastuvõetav. Õpetajana on meie väljakutseks murda kodust kaasa tulnud valed moraalsed ja etiketilised normid, kasvatada ja vormida need paremateks. „Meie eesmärk on aidata õpilastel õppida hoolimist ja austust väljapool nende sõpruskonda ja peret“ (Around DB, 2017). Vanemad võivad kodus moraali ja etiketilise kasvatusega tegeleda, kuid teevad seda näiteks valesti. Käsut korras või nõuavad ühte ja teevad ise risti vastupidi, siis ei õpi ega kuula neid ka lapsed. (Mayne, 2019)

Mistõttu ei jõua nõutavad moraalinormid koolikeskkonda. Kõige keerulisemas olukorras on teismelised. Kes elavad läbi intellektuaalset kriisi. Neid on võimalik vormida ja juhatada õiges suunda, olles ise eeskujuks. (Mayne, 2019) Ujang Dedih uuringu järgi on nooruki moraalse põhimõtete kujundamisel suur tähtsus ka perekonna haridustasemel. Mida haritumad vanemad, seda kõrgemate ja konkreetsemate moraalinormidega on lapsed. (Dedih, 2019, lk 1) Põhikoolides on segamini erinevatesse ühiskonna klassidesse kuuluvad lapsed. Siinkohal saab õpetaja olla vahelüli tõstmaks õpilaste teadlikust eetika ja etiketi vallas.

Õpetaja ise peab samuti eeskujuks olema. „Hariduse eesmärk on suunata õpilasi õilsa iseloomu kasvatamisele ja seda tuleks taotleda haridusasutuste erinevates astmetes“ (Dedih, 2019, lk 64). Seetõttu valisingi oma kavandatava valikaine sihtrühmaks teismeealised noorukid.

2.3 Projekti planeerimine

Eesmärgiks sai kujundada kursus „Etikett ja head kombed“, mis sobituks kooli valikaine nädalasse ja täidaks 35 ainetunni mahu. Peamiseks sihtrühmaks sai määratud 6 kuni 9 klassi õpilased. Direktori palvel arvestasin 10 kuni 12 klassi õpilaste lisamisvõimalusega. Valikaine sisuks oli anda õpilastele teoreetilised baasteadmised tervitamisest, ametlike kirjade/kutsete vormistamisest, laua katmise põhitõdedest ja viisakas lauakombestikust. Kasutades teooria kinnistamiseks erinevaid praktilisi ülesandeid, mis seonduvad reaalse elu situatsioonidega, aitavad arendada õpilaste omavahelist koostööd, tekkinud probleemide lahendamise ja eneseväljendamise oskust.

Eesmärgid said püstitatud tulevikku vaadates. Jõulude ajal seisab õpilastel ees kirikus jumalateenistus. Selleks, et vältida eelmiste aastate kohatud käitumislaidi tõingi sisse idee kirikus käitumise kohta ja laiendasin galerii, muuseumi külastuseni. Sellel oli veel teinegi põhjus. Eelmisel projektinädal KUMUt külastades märkas, et lapsed ei oska sellises asutuses ennast mugavalt tunda. Lähtusin teema valikul teiste pedagoogide pakutud ideedest ja väljatoodud näidetest. Kirja/kutsete kirjutamise idee aitas sisse tuua eestikeele õpetaja. Kes tõi murekohana välja õpilaste väga viletsa korrektse vormistuse tööde esitamisel. Koos leidsime lahenduse probleemile ametlike kirjade/kutsete vormistamise kujul. Kalligraafilise aspekti mõtlesin sisse tuua käelise tegevuse eesmärgil. Laua etikett on igapäevane oskus, mida võiks viisakusest kasutada kooli sööklaski. Teemat laiendades leidsin koostööpartneri „Kokandus“ kursuse juhendaja näol. Eelarve koostamine haakub hästi kõige sellega, mis lauale pannakse ja oleks hea võimalus lõiminguks matemaatikaga.

Koostan valikaine kava(tunnikavad) iga päeva kohta(Lisa 1; Lisa 2; Lisa 3 ja Lisa 4). Igal nädalapäeval on oma kindel teema ja sisu mida käsitletakse. Teoreetilist ja praktilist osa valikainest viiakse läbi neljal päeval. Esmaspäeval on selleks etiketi ja eetika mõiste ning erinevad käitumisnormid. Teisipäeval keskendutakse ametlike kirjade kirjutamisele ja vormistusele. Neljapäeval läheb põhirõhk laua etiketile, mis haarab laua katmist ja lauas käitumist. Reede on praktiline ja kinnistav osa eelmistele päevadele. Kolmapäeval on plaan

õpilastega minna väljasõidule. Eesmärgiga tutvustada neile kutsekooli ja näidata erinevate ametite õppimisvõimalusi. Seos valikainega seisneks kokandus ja kelneri erialal õppijatega kohtumises. Neilt tagasiside ja innustuse saamises ning nende õppeprotsessi vaatluses. Koostööd plaanin teha matemaatikaõpetajaga, kes aitaks lõimida eelarve koostamise abil kursusesse matemaatika aine. Disainipõhise õppe toon sisse läbi helkuri kujundamise. Selleks kasutan Eesti Kunstiakadeemia väljaantud Merike Rehepapi tööraamatut „Disainispikker“. Millest kasutan Keskkonna peatükist Kooli-Kodutee ülesannet ja ühendan selle disainiprotsessiga, eesmärgiga kujundada helkur. Kirja kirjutamise juures teen koostööd eesti keele õpetajaga, kes vaatab üle õpilaste esitatavate paranduskirjade kirjavead ja vorminõuded. Soliidse kohakaardi või kutse kirjutamiseks loon võimaluse harjutada kalligraafiat ning pintselkirja. Nädala teisel poolel on plaan vaadata üle laua katmise reeglid ja katta laud kahe valikkursuse õpilastele. Koostööd teeksin kokanduse valikainega. Viimased valmistaksid kolmekäigulise toidukorra, minu valikaine õpilaste ülesandeks jääks katta laud, teha ettevalmistused toidu serveerimiseks, toit korrektselt lauda kanda, serveerida ja hiljem koristada.

Valikaine plaanin läbi viia õppeaasta esimesel projektinädalal(25.11.2019 – 29.11.2019). Kavas on parandatud variant uuesti läbi viia ka teisel projektinädalal (16.03.2020 -20.03.2020), kuid seoses läheneva kooli juubeliaasta üritustega võib valikaine jääda uuesti proovimata.

2.4 Projekti elluviimine

Valikaine sai läbi viidud õppeaasta esimesel projektinädalal(25.11.2019 – 29.11.2019). Valikainega alustasime hommikuti kell 9. Seda põhjusel, et osa õpilasi toodi kohale teisest koolist. Päev kestis kella 13.30-ni, sest siis läks buss tagasi teise kooli. Vahepeal pidasime ka tunniajase lõuna, kuid kokkuleppel õpilastega me lühendasime seda mõnel päeval. Lõunapaus on mõeldud õpilastele konsultatsioonide ja tööde järele vastamise aeg ning seda võimalust õpilaselt võtta ei tohi. Nädalapäevade kaupa käsitleti Lisades 1 kuni 4 väljatoodud teemasid ja viidi läbi käelisi tegevusi vastavalt tunnikavadele. Täpsemad igapäevased toimunud tegevuste kirjeldused, koos algsetes tunnikavades õppetöö käigus tehtud paranduste ja muudatustega on välja toodud peatükis 2.5.1 Uurijapävik.

2.4.1 Valim

Valikaine „Etikett ja head kombed“ raames moodustus juhuvalim 6 kuni 12 klassi õpilastest. Valikaines oli võimalik osaleda maksimaalselt kaheteistkümnel õpilasel, seda seetõttu, et koolil on valikainete jaoks koostatud piir õpilaste hajutamiseks ja võimalikult laialdaste tegevuste kindlustamiseks. Mina välja pakutud valikaine maksimaalset õpilaste arvu ei saavutanud. Registreerus küll 12 õpilast aga kohale tuli viiel päeval vaid kümme. Valikaines osalenud õpilaste jaotumist klasside kaupa näitab ka all olev Tabel 2. Valikaine valisid õpilased kõikide pakutavate valikainete seast ise ja mina kedagi suunata ei saanud. Õpilased olid antud valikaines oma valiku alusel. Uuri ja ise töötab igapäevaselt 6-9. klassi õpilastega, olles kunsti- ja käsitöö õpetaja. Valikaine valinud õpilastest enamusega puutub uurija igapäevaselt oma töös kokku. Kaks õpilast olid teisest koolist ja neid uurija ei tundnud. Gümnaasiumi osa õpilasi oli uurija õpetanud eelmistel aastatel.

Tabel 2. Õpilaste jaotumine klasside kaupa

Valikaines osalenud õpilaste klass	Valikaines osalenud õpilaste arv
6	4
7	0
8	3
9	1
10	0
11	2
12	0

2.5 Uurimisinstrumendid

Valikainet läbi viies koostan lähtuvalt eelnevatest peatükkidest analüüsi iga päeva kohta kasutades analüüsimiseks Johnsi refleksioonimudelit, kuna see võimaldab välja tuua koheselt ka vajalikud muudatusettepanekute kohad ja eristada kitsaskohti. Toon analüüsides välja erinevused planeerituga.

Johnsi mudel tugineb neljale põhi postulaadile, mis võimaldavad jagada oma kogemusi ja mõelda tulemuste ning protsessi üle. Esimene neist on **Kirjeldamine** (uurijapäevik), mille käigus tuleb lahti kirjutada aset leidnud sündmuse taust (millal?, mis?,

kellega?) ja tuua välja eesmärgid, mida taheti saavutada. Sellese osasse jääb erinevate osapoolte reageeringute/ tunnete analüüs. Teiseks põhipostulaadiks on **Mõjutavad faktorid**. Siin tuleks tegeleda enda käitumise süvaanalüüsiga. Millised olid sisemised ja välimised tegurid, mis sind mõjutasid. Kolmandaks aluseks on **Alternatiivsed strateegiad**. Tagasivaade tuleks teha varasematele sarnastele kogemustele ja neid omavahel võrrelda. Leides seeläbi üles sarnasused ja oma käitumismustrid. Tuua välja head ja halvad lahendused situatsiooni lahendamiseks. Neljas postulaat on **Õppimine**. See on vajalik õpikoha väljatoomiseks. Mida uut avastati ja kuidas teisi/ennast seeläbi paremini toetada osatakse. Selles punktis võib välja tuua ka enda praegused tunded käsitletud situatsiooni osas. (Õppematerjal „Magistritöö“ aines, 2020, Solms & Nel, 2017)

2.5.1 Uurijapäevik

Uurimuse kvaliteedi tõstmiseks pidas uurija uurijapäevikut, mille kirjutamisel lähtus Johnsi mudelist. Uurijapäevik on koostatud iga päeva kohta eraldi ja toodud välja järgnevatel alalõikudes. Päevikus tõi uurija välja oma tähelepanekud ja mõtted iga päeva kohta. Püüdes situatsioone selgitada ja tuua välja muudatus ettepanekud

Esmaspäev (25.11.2019)

Kooli jõudsin 7.45. Teadsin, et vajan aega tänaste materjalide väljaprintimiseks ja õpilastele töömapi kokkupanekuks. Olin arvestanud asjaoluga, et kursus algab kell 9.10 ja võin jääda materjali kokkupanekul ajahätta. Õnneks peaks minuga kursust läbi viima ka teine õpetaja. Kahjuks polnud ma teda veel märganud. Mistõttu alustasin vajalike materjalide printimise ja töömappide kokkupanekuga üksi. Abiõpetaja saabus alles kella üheksaks. Selleks ajaks olid mul materjalid köidetud ja klass ette valmistatud (viidud valmis tahvelarvutid, kontrollitud nende interneti ühenduvus, projektori töövalmiduse kontroll). Tunnistan, et olin üsna vihane, et mind kohe hommikul ettevalmistusi üksi jäeti tegema. Kaaslane aga tundus üsna rõõmsameelne ja muretu. Pidin sellest tundest kiiresti vabanema, tuli minna klassi õpilaste juurde. Käisin sõin hommikuputru ja hakkasin keskenduma eelseisvale päevale. Õpetajate toa laualt haarasin kaasa õpilaste nimekirja koos töömappidega.

Sisenesin kunsti ja käsitöö klassi, kus terve järgneva nädala toimub kursus „Etikett ja head kombed“. Ees ootas mind 10 õpilast. Kuigi kursuse planeerimisel olin arvestanud maksimaalselt 12 õpilasega, siis see arv jäi täitumata. Õnneks on tegemist endiselt paaris arvuga ja plaanitud rühmatööd tegemata ei jää. Kuigi nüüd oli gruppide moodustamine keerulisem. Päeva alustasime tutvumisringiga. Seda põhjusel, et mõned õpilased on teisest

koolist ja üksteist nimepidi ei tunne. Kui tutvumisring sai läbi alustasin slaididega „Etikett ja head kombed“ (<https://lingid.ee/MCY9J>). Alustasin nädala kava tutvustusest ja liikusin sujuvalt edasi mõiste eetika juurde. Õpilastele mõiste selgitust kohe ei näidanud vaid püüdsin läbi arutelu jõuda eetika tähenduseni. Õpilaste osavõtlikkus oli hommikul üsna kasin ja väga palju tuli esitada omapoolseid väiteid või esitada küsimusi, et mõiste tuumani jõuda. Arutelu võttis rohkem aega kui alguses selleks arvestanud olin. 5 minuti asemel kulus 8- 10 minutit. Põhjuseks võiski olla varajane hommik, õpilased ei tundnud üksteist nii hästi ja seetõttu ei julgetud oma arvamust avaldada. Eetika mõiste sidusin etikakodeksitega. Jagasin õpilastele tahvelarvutid ja kuvasin ekraanile erinevad etikakodeksid. Andsin õpilastele võimaluse kasutada ekraanil olevaid etikakodekseid (poliitikute, ajakirjandus, avalik teenistus) või otsida ise huvipakkuva ameti kohta etikakodeks. Ülesande eesmärgiks oli tutvuda valitud etikakodeksiga ja kirjutada välja 10 õpilase jaoks olulist eetilist seisukohta. Enamus õpilasi valisid pigem etteantud etikakodeksite hulgast, kaks õpilast aga mõtlesid ise ameti, mille etikakodeksit analüüsida. Uue teemana toodi sisse õpetaja etikakodeks. Ülesande täitmiseks oli ette nähtud 17 minutit ja õpilased kasutasid selle aja maksimaalselt ära. Pidin isegi 5 minutit juurde andma. Põhjuseks siinkohal oli valitud tekstide pikkuste, lugemis- ja kirjutamiskiiruste erinevus. Iseseisvale tööle järgnes arutelu kirja pandud etikakodeksist välja kirjutatud seisukohtade üle. Leidsime palju sarnasusi ja kirjutasime neid ka tahvlile. Plaanisin töökavas diskussiooniks 10 minutit. Arvestades hommikust esimest raskelt kulgenud arutelu kartsin, et aega võib jääda üle ja tuleb esitada jälle lisaküsimusi. Nüüd olid õpilased julgemad ja erinevaid näiteid toodi välja palju. Tahvlile kirjutasin lühendatud variandid õpilaste seisukohtadest mina, kuna liikumisega koos oleks kulunud ülesandele ja arutelule veel kauem aega. Tunnikavas ette nähtud 12 minutit aruteluks ja järelduste tegemiseks kulus maksimaalselt ära. Selle ajaga sai selgeks, et vaadeldud erialadel oli palju sarnaseid eetika norme.

Järgmisena jätkasime etiketi mõistega. Jällegi palusin õpilastel ise seda mõistet lahti seletada. Siinkohal oli abiks kaasõpetaja, kes esitas lisaküsimusi. Peale 2 minutilist arutelu kuvasin ekraanile ametliku selgituse etiketi mõistele. See andis võimaluse juurde rääkida. PowerPointi mõte on olla ülevaatlik ja tuua välja põhipunktid, jättes õpetajale võimaluse töö kiirust reguleerida ja lisada erinevaid faktiteadmisi. PowerPointi „Etikett ja head kombed“ slaidil 5 on esitatud küsimus, millele ootas vastust. Oodatud vastus saabus ruttu ja sain edasi minna tervitamise teemaploki juurde. Et teema ei muutuks igavaks ja ühepoolseks, siis esitasin teema läbimisel õpilastele kinnistamise eesmärgil küsimusi. Meil oli ka plaaniväline üllatuskülaline, kes andis õpilastele hea võimaluse oma teadmised ja oskused

proovile panna. Klassi sisenen muusikaõpetaja, kes tuli paluma vildikaid. Õpilased olid viisakad ja tõusid püsti ja tervitasid sisenenud õpetajat. Siis aga tekkis teatud segadus. Enam ei saadud aru, kes peaks nad tagasi istuma lubama. Oodati luba muusikaõpetajalt, kuid kuna seda ei tulnud, vaadati juhendava õpetaja poole. Õnneks tabasin kohmetuse momendi ja palusin õpilastel istuda. Õpetaja lahkudes sai algatada diskussiooni antud situatsiooni üle. Lõpp tulemuseks sai kokkulepe, et istuma lubab neid juhendav õpetaja. Seda põhjusel, et sisenev pedagoog ei pruugi aru saada, mida temalt oodatakse.

Praktiline osa paarilise leidmisest kuni õpetaja jagatud töökäskude täitmisest kulges vahejuhtumiteta. Tervitamise ülesande leidsin juba koostades sobiliku, sest grupis oli teise kooli õpilasi. Samuti sobis see kokku tervitamisreegliga: „Kui tegemist on võõra inimesega tuleks enda tutvustuseks öelda ka oma ees- või perekonnanimi“. Õpilased olid teema hästi omandanud ja õpetajana sain parandusi teha vaid kahel korral. Mis on väga hea. See näitas, et õpilased olid tunnis kohal ja pöörasid räägitud teemale tähelepanu. Ülesande katkestas vahetund, kuid peale seda oligi hea vaadelda kas reeglid on endiselt meeles. Analüüsides tekkis mõte alustada järgmist päeva sarnase ülesandega. Jagades näiteks osalejatele kaardid, millel kirjutas nende karakter. Õpilaste tagasiside antud ülesandele oli positiivne. Leiti, et see aitab meeles pidada tervitamise reegleid. Seega täitis ülesanne oma eesmärgi. Järgmise teema plokki lõimisin kunstiõpetusega ja sidusin omavahel esitluse „Etikett ja head kombed“ slaidid 9,10 ja 11. Õpilaste ülesandeks sai illustreerida nendel kolmel slaidi olevad 5 vabalt valitud punktid. Erinevaks töökavaga kujunes siinkohal õpilaste arvust tulenev asjaolu gruppidesse jagamisel. Kolmeste gruppide asemel tuli moodustada kahesed. Kasutasin selleks endiselt neljaks lugemise põhimõtet. Palusin paaritutel arvudel minna paremale ja paarisarvudel vasakule. Üksteise vastas olevad õpilased moodustasid paari. Töö tegemiseks kulus tunduvalt rohkem aega kui arvestanud olin. Probleeme võis olla mitmeid. Grupitöö ei olnud efektiivne, liikmed ei sobinud omavahel. Ei jõutud viie kujutatava reegli osas kiiresti otsusele ja joonistamine võttis käelise osavuse tõttu kaua aega. Töö lõpuks aga suheldi juba vabamalt ja oli kujunenud välja tööjaotus.

Päeva viimaseks teemaks jäi „Käitumine avalikus ruumis“ (<https://lingid.ee/Tx1hC>). Tervet teemaplokki ajalise piirangu tõttu läbida ei jõudnud. Seetõttu tegin rääkimisel ja arutlemise käigus teatud korrekture, jättes teatud teemad vahele. Arutlesime õpilastega avaliku ruumi, pool avaliku ja jagatud ruumi mõistete üle. Vaatasime üle üldised avalikus ruumis olulised käitumisreeglid. Kahjuks ei jõudnud käsitleda eraldi käitumis reegleid teatris, ühistranspordis ja kirikus. Küll aga oli õpilastel töömapil vahel olemas lisa lugemispala „Kuidas käituda kirikus“ (<https://lingid.ee/s3XgJ>), sisaldades rohkem õpetusi katoliku kiriku

käitumiserisuste kohta. Kahjuks ei aidanud siinkohal materjali kokkupanekul mind kaasõpetaja, jättes oma osa Jehoova tunnistajate kombestikust tegemata. Oleks olnud hea anda ülevaade erinevatest kirikukommetest. Kahjuks ei saa kedagi koostööle sundida, kui huvi puudub. Oskamatuse tõttu oma aega planeerida jäi läbimata disainõppe osa ja käeline tegevus - helkuri kujundamine ja valmistamine.

Enne tunni lõppu palusin õpilastel kodus täita mapi vahel olev päeva kokku võttev tööleht „Etikett ja head kombed“ (<https://lingid.ee/hUvb3>). Jõudsin põgusalt õpilaste käest küsida tagasisidet tänase päeva kohta. Peamiste meeldimistena toodigi välja eetikakoodseks analüüs, tervitamise ülesanne ja 5 käitumisreegli joonistamine. Muudatusettepanekuid ja soovitusi välja ei toodud.

Teisipäev (20.11.2019)

Kooli jõudsin 7.45. Eesmärgiga valmis panna ja printida välja õpimappi vajalikud materjalid. Otsustasin päeva alustada eelmise päeva lõpus ära jäänud disainülesandega. Tõin välja õmblusmasina ja sättisin kasutusvalmis. Õpilased saabusid kella üheksaks ja tundi alustasime tunniplaani alusel 9.10. Päeva alustasime viisaka tervitusega ja panime paika ühe reegli. Nimelt mobiiltelefon olgu hääletu ja tunni ajal nutiseadet ei puutu, kui õpetaja just selleks luba ei anna. Kordasime üle eilsest võõra pedagoogi sisenemisest tingitud reegli. Ruumi sisse astuva võõra õpetaja korral tõusevad kõik püsti, ilma tooliga kolistamata ja ütlevad: „Tere....(hommikust, päevast)!“. Kaasõpetaja abiga proovisime tegevust kolm korda. Esimesel proovil toimus suur toolidega kolistamine ja kahel õpilasel kukkus tool püsti tõusmisel ümber. Vaatlesime oma vigu ja proovisime tooli tõstmist. Teisel korral unustasid kolm õpilast „Tere“ öelda. Kolmandal korral õnnestus kõik väga hästi. Siia võiks nüüd uuesti sisse tuua harjutuse eilsest. Tervitamine suuliselt ja kätt pidi. Aitaks kinnistada ja meelde tuletada eile omandatud teadmisi. Õpilaste harjutamise lõppedes kuvasin ekraanile päevakava. Tutvustasin seda lähemalt ja tõin välja eesmärgi kuhu päeva lõpuks jõuda. Pöördusin edasi eile ära jäänud disainülesande juurde. Palusin õpilastel otsida õpimapist üles disaini protsessi käsitleva materjali ja sellele vastava ülesande. Andsin õpilastele aega kümme minutit teemaga tutvumiseks ja küsimuste esitamiseks. Materjali disainiprotsessi kohta ja ülesande kirjelduse võtsin Eesti Kunstiakadeemia raamatust „Disainispikker“. Kasutasin ajalise faktori tõttu (november) ülesandena disainida helkur, mis sobiks õpilastele koolikoti küljes kasutamiseks. Ülesanne oli kõigile arusaadav ja kõik hakkasid innuga oma helkurit kujundama. Selleks andsin aega 10 minutit. Lubasin õpilastel valida paarilise ja arutada oma kavandite üle, mille tulemusel kavandati uus helkur. Käelise osa juurde jõudes andsin

õpilastele jälle valida. Kasutada valmistamisel esialgset või lõpp kavandit. Enamasti valiti siiski esialgne variant. Töö teostamiseks kasutati väga erinevaid lahendusi. Mõni ainult liimis oma töö kokku, teine liimis ja õmbles. Valmis helkuri said õpilased koju kaasa. Selle töö juures sai oluliseks asjaolu, kuidas õpilased ülesandest aru said, millised olid nende oskused ja kogemused. Just viimase tõttu pööras mõni õpilane rohkem tähelepanu paela pikkusele või kujule. Panin tähele, et töö tegemisel avaldas suurt osatähtsust õpilase enda sugu. Poisid disainisid pigem enda sookaaslastele ja sama tegid tüdrukud. Õpilased tegid tööd meelsasti ja esimene tund kuluski peamiselt helkuri kavandamisele ja valmistamisele. Probleemiks kujunes kaasõpetaja, kes ei olnud koostööst ja teemast huvitatud. Rikkudes ise lastega kokkulepitud reeglit nutiseadme kasutamise osas. Enamuse õpilaste loomeprotsessi ajast otsis tema midagi tahvelarvutist ja õpilaste küsimustest ja abipalvetest välja ei teinud. Temapoolsele käitumisele ma selgitust anda ei oska.

Uue tunni alguses sain alustada ettenähtud teemaga „Kirja vormistamine ja e- kiri“ (<https://lingid.ee/uueDT>). Esmalt jagasin õpilastele töölehed „Kirja kirjutamine ja e- kiri“ (<https://lingid.ee/azMfM>). Palusin õpilastel töölehte täita samaaegselt minu rääkimisega. Teema on kohati keeruline ja fakte mida meeles pidada palju. Kaasasin teema käsitlemisel palju õpilasi. Arutlesin ja lasin ekraanilt maha lugeda. Kirja vormistamisreeglite lõpetamisel jagasin õpilastele valmisloigatud paberid ning ümbrikud. Palusin vormistada ametlikele kirjanõuetele vastava kirja ja ümbriku. Selle osa töö juures tõin välja asjaolu, et töö peab olema vormistatud keeleliselt korrektselt ja kirjad vaatab üle eestikeele õpetaja. Lõimisin oma tunniosa eesti keelega. Ümbriku vormistamine probleeme ei tekitanud, sest vormistusnõuetega oldi ennegi kokku puutunud eesti keeles. Keerulisemaks ja ajamahukamaks kujunes aga kirja kirjutamine sõbrale. Probleeme tekitas sisu väljamõtlemine ja reeglitest kinnipidamine. Õpilased ei osanud sõbrale midagi kirjutada, mistõttu tuli neile anda ideid või suuniseid. Kirjutada oma päevast või kuidas kursusel läheb. Ekraanile tuli tagasi kuvada erinevaid kirja vormistamist puudutavaid slaide, kuna selle osaga õpilased enne kokku polnud puutunud. Valmis kiri tuli panna ümbrikusse ja tuua õpetaja lauale. Palusin kontrolliks enda kätte eelmise päeva koduse töö lehed. Edastasin need päeva lõpus eesti keele õpetajale, kes vaatas kirjad keeleliselt üle. Tunnikavas olnud ümbriku voltimise jätsin ära ja asendasin valmis ümbrikutega. Seda seetõttu, et eile olin ajaliselt valesti planeerinud ja arvasin, et ei jõua teostada.

Järgmise teemana käsitlesime e- kirja kirjutamist. Teemat alustasime isikliku e-mailiga. Palusin mõelda õpilastel kuidas on nende e-mail vormistatud ja seejärel kuvasin alles ekraanile slaidi kuusteist. See aitas tekitada arutelu ja juhtida tähelepanu vajalikele

punktidele. Ülejäänud teema käsitlemisel kasutasin pigem küsimus-vastus vormi või lasin õpilasel punkti ekraanilt maha lugeda. Teema käsitlemine läks kiiremini kui arvanud olin. Planeerisin arvatavasti ise tunnikavas ajaga üle ja pole selles nii osav. Teema oli õpilastele samuti eelnevalt tuttav eesti keele ja infotehnoloogia tundidest.

Päeva alguses olin lauale valmis pannud kalligraafiat puudutavad materjalid ja vahendid. Muutsin töökavasse kirja pandud järjekorda. Põhjuseks asjaolu, et kui töövahendid enne kätte anda ja siis rääkida, ei kuulata enam. Käsitlesin enne kalligraafia ajalugu ja näitasin erinevaid töövahendeid. Oma info olin eelnevalt kokku pannud interneti ja David Harrise „Kalligraafia piibli“ põhjal. Peale lühikest sissejuhatust jagasin õpilastele kalligraafia ja pintselkirja harjutuslehed, näidised (<https://lingid.ee/wQrJM>; <https://lingid.ee/KnmuT>; <https://lingid.ee/OT7Mg>). Samuti „Kalligraafia piiblist“ valitud majusklite ja minusklite paljundused (leheküljed 44, 48, 96, 112, 168, 164). Jagasin neile kalligraafia markerid. Õpilased said kalligraafia harjutamiseks ja proovimiseks kasutada 2 suuruses markerid: 2.0 ja 3.0 (Pilt 1). Pintselkirja harjutamiseks kasutasime kunsti klassis olemasolevaid pintsli otsaga vildikaid (Pilt 2). Õpilased harjutasid alguses pintselkirja, kuna see tundus neile lihtsam. Minusklite ja majusklite osas tegid õpilased ise valikud. Prooviti läbi tähestikku ja sõnade kirjutamist. Lõpuks palusin kirjutada oma nime nii pintselkirjas, kui valitud suuri ja väikseid kalligraafia tähti kasutades.

Pilt 1. Kalligraafiamarker

(www.snitty.ee)

Pilt 2. Pintselkirja marker/vildikas.

(<https://kasitoo.teemeteistmoodi.com>)

Päeva viimaseks teemaks jätsin kutsete kirjutamise. Seda seetõttu, et peale pintsel- või kalligraafia kirja harjutamist näeksid kutsed kenad välja. Teemat alustasin piltidega ja küsimusega: „Milliste tähtpäevade või sündmuste korral kutseid/kaarte saadetakse“? Õpilased lähtusid palju kuvatud piltidest, mistõttu ma neid enne küsimust enam ei kuvaks. Põhjus võis olla ka selles, et ei suudetud enam iseseisvalt mõelda. Seejärel vaatasime üle, mis kutsel kindlasti kirjas peaks olema ja kuidas vormistada. Enamuse punktidest lugesin ekraanilt maha või lasin õpilasel lugeda. Palusin vormistamise osas teha endale märkmeid. Slaidshow lõppedes palusin õpilastel tulla ja valida laualt üks A5 suuruses väljaprinditud kutsealus ja

valge paber harjutamiseks. Õpilaste ülesandeks sai koostada nõuetekohane sünnipäevakutse. Harjutuspaber oli kutse teksti vormistamiseks ja paranduste tegemiseks. Ootas, kuni enamus oma ülesande esimese osa lõpetanud olid ja kuvasin siis vajaliku slaidi ekraanile. Nii said kõik oma töö üle kontrollida ja korrekture teha. Seejärel tuli vormistada puhtand prinditud kutsealusele. Teema käsitlemine läks kiiremini kui olin planeerinud aga teostamise osa pikemalt. Õpilased ei olnud teinud endale märkmeid vormistuse kohta ja seetõttu satuti kirjutamisel hätta. Parandustele kulus seetõttu ka rohkem aega. Kutsed jäid lõpuni viimistlemata ja töö lõpetamiseks vajalikud vahendid lubasin võtta koju kaasa. Teema kinnistamiseks palusin õpilastel täita kodus töölehel olevad kaks viimast ülesannet. Kartsin, et nooremate klasside õpilased ei saa võib olla Wordi dokumendi koostamise ja saatmisega hakkama. Olin valmis vastu võtma käsitsi kirjutatud ülesandeid. Õnneks said kõik väga hästi hakkama ja leidsid endale abilise. Tööd laekusid õigeaegselt ja vajalike parandustega.

Õpilased olid päevast vaimustuses, kuna said katsetada pintselkirja, kalligraafiat ja valmistada helkureid. Teooria osa peeti veidi igavaks aga vajalikuks. Samale seisukohale jõudsin ka ise kui tunnikava koostas. Aga paremaid võimalusi teema edasi andmiseks ei näe.

Probleemina toon välja kaasõpetaja, kes selle aseme, et mind aidata ja olla kaasjuhendaja parandas oma aine kontrolltöid tagumises pingis. Tema käitumine minu jaoks oli vastuvõetamatu ja selle probleemiga tegelesin peale õpilaste lahkumist. Kahjuks ei osanud kaaspedagoog ennast kuidagi õigustada, peale asjaolu, et tal oli vaja oma tööd teha. Leppisime kokku, et neljapäevase viisaka käitumise osa lauas valmistab ette tema, sest siiani pole ta eriti osavõtlik olnud. Õpetaja oli nõus ja jäin lootma koostöö edenemisele.

Neljapäev (28.11.2019)

Hommikul saabusin varem, et valmis panna vajalikud töövahendid, katta näidis laud ja printida välja õppematerjal. Proovisin tehnika korrasolekut ja internetiühenduse olemasolu. Õpilased saabusid kella üheksaks ja tundi alustasime tunniplaani alusel 9.10. Päeva alustasime viisaka tervitusega. Viisime läbi tagasivaatava arutelu eilsele väljasõidule. Päeva alustasin teisipäevale tagasi vaatava teemaga kutsetest. Selleks avasin slaidiesitluse „Peo korraldamine“ (<https://lingid.ee/DIEN>). Teema oli õpilastele meelde tuletamiseks. Olin sinna lisanud veel täpsustavaid fakte ja uusi teadmisi. Sidusin teema peo korraldamisega üldse ja rääkisin vajadusel juurde. Slaidid olid pigem lühikokkuvõtte ja tähtsamad punktid, millest edasi minna. Teemat käsitlesin läbi arutelu või panin õpilased punkte lugema. Selleks,

et õpilased tunnis kohal oleks ja tunneksid ennast kaasatuna. Käsitlesin esimeses osas „Telefonivestluse“ (<https://lingid.ee/pcPGT>) teemat. Seda seetõttu, et õpilased ei oska pidada ametlikke vestluseid ja kohtlevad teist poolt kui enda sarnast. Mis kahjuks pole tihti nii. Tõin välja asjaolud, millega tuleks arvestada ja milleks valmistuda. Väga võõras oli õpilastele automaatvastaja teema, kuna seda ei kasutata eriti. Selle poolega ei ole ka minul endal väga kogemusi. Tegime sellepärast ka harjutuse, kus üks paariline oli helistaja ja teine vastuvõtja. Õpilased arvasid, et nad lõpetaks lihtsalt kõne ära. Tuli aga välja, et see pole viisakas. Harjutusega said kõik hästi hakkama. Tunnikavas seda ette nähtud ei olnud aga õppeprotsess tekitas vajaduse. Väga hästi õnnestus ülesanne kutse reeglite kirjapanekuga. Olin määranud, et kirjutatakse 3 reeglit, kuid tulemuseks saadi kuni viis. Mängimata jäi Kahooti, kuna ma unustasin selle tunni lõpus ära.

Päeva suurimaks teemaks oli peolaua katmine, vajalikud nõud ja nende nimetused ja kuidas üldse lauas käituda. Alustasin PowerPointiga „Peolaua katmine“ (<https://lingid.ee/zWfIP>). Teema jaotasin väiksemateks allüksusteks, et katta erinevaid peolauaga seotud elemente. Palusin õpilastel võtta endale lisalehed märkmete tegemiseks. Külaliste paigutamist lauas käsitlesin pealiskaudselt, jäädes riskikülükukujulise laua kuju juure. Valisin selle kuju, kuna ümaratesse laudadesse paigutamisel on valikuvõimalusi rohkem ja õpilastele muutuks teema segaseks. Riskiküliku kujulisel laual on aga kindlad reeglid. Need on toodud välja ka antud slaidiesitluse teisel slaidil. Lauaplaani joonistamisel tõime välja kaks peamist peo peremehe ja perenaise paigutusvõimalust lauas. Peremees ja -naine istuvad laua otstes või laua keskel üksteise vastas. Juurde rääkis pulmalaua erisusest. Tänu joonisele jäi õpilastele hästi meelde ka paremakäe reegel külaliste paigutamisel. Külaliste paigutuse juurest sai sujuvalt üle minna teenindamise teemasse. Siin oli oluline selgeks saada keda teenindatakse esimesena. Mida pakutakse või koristatakse laualt vasakult ja paremalt poolt külalist. Lugesin ise slaididelt õpilastele ette ja palusin teha endale märkmeid. Peale alateema lõppu esitasin õpilastele näitlikuid küsimusi. Kasutasin siinkohal vastamiseks käega märku andmise taktikat. See ei töötnud hästi, keegi tahtis ikka kiiremini vastata ja ei suutnud ennast tagasi hoida. Sellise vastamismeetodi kasutamise eesmärk oli teada saada, kas kõik õpilased said teemast aru ja millistes punktides esineb arusaamatust. Näitlikud küsimused aitasid õpilastel teemat kinnistada ja andsid võimaluse küsida täpsustavaid küsimusi. Näited olin kodus iga käsitletud punkti kohta välja mõelnud. Tunnis tuli aga mõne reegli kinnistamiseks uusi näitlike küsimusi juurde mõelda.

Järgmiseks alateemaks oli ametlik ja mitteametlik lauakate. Slaididel on vaid pildid mõlemast lauakatte viisist. Rääkis õpilastele juurde, millal teatud viisi kasutatakse.

Tunnikavasse sai kirja kellaajaliselt kaetavate lauakate käsitlemine. Kahjuks ma selleni ei jõudnud. Tunnis ununes ära. Õpilased küsisid täpsustavaid küsimusi ja minu mõttelõng katkes. Mistõttu jäigi teema puudutamata. Enda tähelepanu haaras kohe peale küsimusi kaetud laud klassi ees, kuhu tundus mõistlikum edasi liikuda. Muudatusena tunnikavasse tooksin sisse harjutuslehe erinevate lauakatmise viiside kohta. Kasutada võiks näiteks Jaana Tamme raamatust „Ülesandeid ja mängu kodunduse tundideks“ leheküljel 86 olevat töölehte või kohandada seda endale sobilikumaks. Käsitlemata jäi ka toitade serveerimise järjekord, kuid selle teema sain läbida reedel kui õpilastel tuli hakata ise toitu serveerima.

Pöördusin kaetud laua poole ja kutsusin õpilased enda juurde laua ümber ringi. Siis kuulevad ja näevad kõik lauale. Räägitud sai erinevatest taldrikutest, nugaest, kahvlitest, lusikatest ja milleks neid kasutatakse. Millises järjekorras neid kasutama tuleks hakata. Käsitletud sai laua katmise juures kahe sõrme reeglit ja tähelepanu juhitud suurlaua katmisele. Oluliseks pidasin alkoholsete jookide klaaside paigutamist laua katmisel. Teema plokk oli lai ja põhjalik. Iga asja kohta laual oli võimalik välja tuua oma nüanss. Hea oli näitliku lauda kasutada tagasisivaatava meeldetuletusena ametlikule ja mitteametlikule lauakattele. Käsitletu kordamiseks viisin õpilastele läbi lauakatmise ülesande. Erinevusena tunnikavast lubasin ülesande sooritada paarikaupa. Selle otsuse tegin kellaajast lähtuvalt. Üks teema oli veel käsitlemata. Õpilased said ise valida paarilise kellega nad soovivad lauda katma tulla. Ülejäänud ootasid klassi ukse taga. Koridoris ootajad olid viisakad ja ei seganud teisi õpilasi. Oma korda oodati rahumeelselt ja sagimata. Ülesande lahendamiseks olin mina eemaldanud näidiskatte laualt ja palusin katta ametlikus kattes laua aga jätsin mõne asja mainimata. Ei palunud panna peale eelrooga või supitaldrikut. Mõnel paaril ei palunud lauale asetada veinipokaale. Üldiselt said õpilased ülesandega hästi hakkama. Mõne asjaga vajati abi aga see on esimestel kordadel täiesti tavaline. Kõik vajab harjutamist.

Viimase teemana jõudsimel läbida kombed lauas. See pidi olema osa, mille viib läbi minu kaasõpetaja. Kahjuks ei olnud ta selleks ettevalmistusi teinud ja teema käsitlemine jäi jällegi minu õlule. Õnneks olin ettenägelik olnud ja leidnud võimaluse siduda alateema inglise keelega läbi video lahenduse. Enne teema käsitlemist uurisin õpilaste inglise keele oskuse kohta. Selgus, et aru saadakse hästi. Õnnetuseks vedas siinkohal alt tehnika. Mingil põhjusel ei ühildunud arvuti enam kõlaritega, kuigi päeva alguses kõik toimis. Hiljem selgus, et ühildumine arvuti ja kõlarite vahel on ajutine, kuna tarkvarad ei sobi omavahel. Leidsin lahenduse õpilaste paigutamisel arvutile lähemale ja sättisin heli maksimaalseks. Pilt oli nähtav ekraanil ja videol olid inglisekeelsed subtiitrid. Seega kes hästi ei kuulnud sai lugeda. Laua etiketi ja kommete käsitlemiseks kasutasin videot: „Ultimate How-To Guide To Proper

Dining Etiquette For Adults & Children“(<https://www.youtube.com/watch?v=SQvV4SNeH-U>). Kuigi algses töökavas seda ei olnud, siis aja ülejäägi tõttu küsisin õpilastelt kinnistavaid küsimusi lauakommete kohta, mida videos käsitleti. Küsimused mõtlesin välja videot vaadates. Näiteks:

„Mida tähendab mõiste lauakombed?“ - omasõnaline selgitus (indiviidi käitumine ja reaktsioonid lauas)

„Kuidas tuleks lauas istuda?“ -Selg sirgelt

„Kuidas ei tohi lauas toitu mäluda“ - Lahtise suuga ja matsutades

„Mida tuleb teha telefoniga kui minnakse Teisele inimesele külla?“- lülitada hääletu peale ja panna ära taskusse või käekotti.

„Kas sa võid kohe lauda istuda? Miks“- Ei. Tuleb oodata kuni külla kutsuja sulle istet pakub.

„Kas sa saad alati oma kaaslaste kõrval istuda?“- Ei. Põhjendus.

Kui lauale on pandud mitu paari nuge-kahvleid, siis millises suunas liigud neid kasutamiseks võttes?“- Väljapoolt sissepoole.

„Kui keegi palub soola, siis mida sa teed?- Ulatan nii soola, kui pipra.

„Kui sulle pakutakse toitu, siis millega tuleb arvestada?“- Alati võta natukene, kuna võõrustaja pingutas selle nimel. Tõsta pigem vähem ja arvesta teistega. Alati pakutakse uuesti.

„Millal võid alustada söömisega?“- kui kõigil on toit tõstetud ja võõrustajad alustavad söömisega.

„Millises käes hoiad söömise ajal kahvli“- Ameerika viisi puhul vahetad, kontinentaalse puhul vasakus käes.

„Kas toidule võib soola lisada enne maitsmist? Mida see näitab?“- Ei. Ebaviisakust võõrustaja suhtes.

„Millises suunas ulatatakse toitu“- Vasakult paremale.

„Kui kaua võib viisakalt lauast puududa“- maksimaalselt 5 minutit.

„Nimeta vähemalt 2 asja mida ei tohiks lauast toiduga teha?“- purustada kahviga ja lükata sõrmega kahvlile. Hambaid hambaorgiga nokkida.

„Kust tuleb veiniklaasi kinni hoida ja miks?“- Klaasi jalast ja jook jääb jahedaks.

Tänu videole sain tagasi pöörduda PowerPointi viimase slaidi juurde, mis käsitles teenindajale toidukorra lõpetamisest märku andmist. Video tuletas teema mulle meelde.

Jagasin õpilastele töölehe: „Laua etikett“ (<https://lingid.ee/vXehu>) ja palusin need kodus täita. Need olid mõeldud tagasisidena nii mulle kui õpilastele endale. Töölehti ei hinnanud hindeliselt. Kodus võisid õpilased kasutada oma märkmeid ja internetti. Tagasiside

oli positiivne. Prooviti hakkama saada oma teadmistega. Aja tagavara korral laseksin täita töölehe koolis. Annab õigema ja selgema ülevaate teema omandamisest. Tagasisidestava arutelu käigus toodi välja laua etiketi erinevaid keerukaid tahkusi. Palju asju millega peab arvestama peo planeerimisest kuni lõpetamiseni. Laua etikett tundus lastele huvitav aga serveerimine ei tahtnud kuidagi meelde jääda. Tunnikavas ette nähtud kohakaartide kirjutamine ja salvräti voltimine jäid päeva lõpuks teostamata. Seda põhjusel, et laua kätte selgitamine, kinnistamine ja ülesande läbiviimine võtsid plaanitud kauem aega. Õpilased küsisid palju täiendavaid ja täpsustavaid küsimusi, mille ajakuluga mina polnud arvestanud.

Reede (29.11.2019)

Saabusin tööle kella kaheksaks ja valmistasin ette kohakaartide sedelid ja kirjutasin valmis menüü. Õpilased saabusid teise tunni alguseks. Neljapäeval kirjutamata jäänud kohakaardid tuli nüüd valmis kirjutada. Jagasin õpilastele kalligraafia markerid ja igaüks võttis endale 2 kohakaardi alust. Palusin ekraanile kuvatud nimekirjast valida endale üks nimi. Seejärel palusin kirjutada kohakaartidele oma nime ja valitud õpilase nime. Osad õpilaste nimed jäid üle ja andsin võimaluse kellelegi, kes soovis veel kirjutada. Seejärel jagasin õpilastele salvrätid ja valisime 1 õpetuse, mille järgi kõik lauale minevad salvrätid voltisime. Kui voltimine oli valmis hakkasime katma lauda. Selleks tõstsime kokku 8 koolilauda ja katsime selle pika laualinaga. Vaja oli tuua sööklaua üles klassi kõik vajalikud nõud. Kokku 20 õpilase ja 4 käigu nõud. Neid oli palju ja kõigile õpilastele jagus nõusid mida klassi viia. Määrasime klassi koheselt laua, millele kõik nõud esialgu paneme, kuna kõike ei lähe kohe ka lauakattes vaja. Lisaks andsid kokad koheselt kaasa ka ettevalmistatud mahlakannud. Klassis jäi minu ülesandeks olla juhendaja rollis. Kaasõpetaja loobus koheselt igasugusest osavõtlikkusest, põhjendades enda käitumist teemaalaste teadmiste puudumisega. Mistõttu järeldasin, et ta polnud eile teemat üldse jälginud, kuigi ta oli kohal. Soovisin olla passiivne juhendaja, et jälgida laste teadmisi eelmistel päevadel läbitud teemade osas. Vaatlesin kas nad suudavad teooria ja teatud praktilised ülesanded siduda tervikuks. Iga õpilane sai oma kindla eseme, mille ta lauale paigutas. Alustasime praetaldrikust, seejärel nuga ja kahvel, mahlaklaas, leivataldrik, magustoidulusikas, salvrätt ja viimasena kohakaart. Kohakaartide panemisel tuli neil meeles pidada poisi-tüdrukute vaheldumist, istumis reegel huvitavamaks vestluseks. Õpilased said laua katmisega väga hästi hakkama. Pidin tähelepanu juhtima vaid asjaolule, et joondus oleks korrektne. Laua otsast vaadates peavad kõik nõud olema ühel joonel ja küljelt vaadates peegelpildis. Viimastena asetati lauale mahlakannud. Valmistasime ette serveerimis ja koristatud nõude laua. Õpilased kartsid teenindamise ja serveerimise pärast. Seetõttu

kordasime üle teenindaja reeglid serveerimisel ja nõude koristamisel. Õpilased harjutasid üksteise peal laua taga situatsioonid läbi. Jäi vaadata üle veel riietus ja oodata teadet toidu valmimise kohta. Selle aja jooksul määrasime kindlaks iga käigu serveerimise ja nõude koristamise eest vastutavad õpilased. Varsti oligi külaliskursus „Toitlustusest“ kohal. „Etiketi“ kursuse õpilased palusid külalised klassi ja juhatasid nad lauda. Eelroa eest vastutavad õpilased lahkusid viisakalt kööki ja tõid klassi eelroa, mida nad siis vastavalt harjutatule serveerisid. Minu ülesanne oli jälgida nende tööd ja anda märku uuesti serveerimisest või lauanõude koristamise vajalikkusest. Et üleminek ühelt käigult teisele oleks sujuv ja viivitusteta. Siis sai kokku lepitud, et iga järgnev serveerija katab koristuse järel kohe ka uued vajalikud nõud. Seega oli korraga tegevuses neli õpilast. Eelroa ja supi serveerijad viisid kasutatud nõud alla ja tõid ülesse supi. Supp asetati ettemääratud kohtadesse ja see oli iseteenindus variandis. Kui oli näha, et supp on söödud koristasid supi toimkonna õpilased kasutatud nõud ja pearoaga tegelevad õpilased asendasid need uutega. Sama toimus ka magustoiduga. Laua katte ja serveerimise juures vigu ei esinenud. Õpilased olid tublid ja pabistasid rohkem. Hiljem olid endaga väga rahul. Ainus miinus oli see, et ei tekkinud elavat vestlust. Kui külalisgrupp oli lahkunud jäi „Etiketi“ grupi õpilaste ülesandeks kõik järelejäänud uuesti korda sättida ja klassi alles jäänud nõud kööki tagastada. Jagasin õpilastele tagasiside ankeedid kursuse kohta. Õpilased tagastasid ankeedi ja mina tänasin neid osalemast.

Koostatud arvestuslik päevaplaan pidas paika ja päev sai lõpetatud etteantud ajal. Kell pool üks oli klass korras ja õpilased täis kõhuga koju saadetud.

2.6 ANALÜÜS

Eelmises peatükis on läbi uurijapäeviku antud hea ülevaade kõikide päevade sündmustest, kasutades selleks Johnsi mudelit. Selleks, et refleksioon terviklik oleks, annan lähtuvalt Johnsi mudelist ülevaate mind mõjutanud faktoritest, alternatiivsetest strateegiatest ja õpikohtadest.

Esimesel päeval mõjutasid mind pigem sisemised faktorid: ootusärevus ja vastuolud enda sees. Kas ma saan ikka hakkama? Kas õpilased võtavad mind hästi vastu ja kas me saavutame kontakti? Kas ma olen piisavalt ette valmistunud? Õnneks olid õpilased väga toredad ja meie suhtlus kulges konfliktideta. Kuulati huviga ja töötati kaasa. Väljakutseid esitas õpilaste väljendusoskus. Seda sai parandatud läbi küsimuste küsimuse ja vastusest

mõtte edasi arendamise kaudu. Palju tuligi erinevatel päeval situatsioone kohandada õpilastest lähtuvaks ning teha seda koheselt tunni või tegevuse käigus. Kohandused aitasid õpilastel teemat paremini kinnistada ja muutsid õppimise huvitavamaks. Tundide möödudes muutus ka sisemine ärevus vaiksemaks ja kasvas enesekindlus nii õppeühiku läbiviimisel kui ka õpilastega suhtlemisel. Reedene päev oli väljakutse rohkem õpilastele, nii vaimset kui füüsiliselt. Mina olin sellel päeval motivaatori ja julgustaja rollis. Sisemist ärevust tekitas külaliste saabumine ja enda õpilaste õnnestumise soov.

Sisemiselt ja välimiselt mõjutasid mind kindlasti ka vastuolud kaaspedagoogiga. See kõik tekitas minus tuska ja sisemist rahulolematust. Tegelesin sisemiselt pidevalt vastuoluga kolleegile mitte kehvasti öelda. Kaasõpetaja andis oma käitumisega valikaine jooksul väga segaseid signaale käitumise osas, kuigi valikaine „Etikett ja head kombad“ peaksid andma selged õpetused viisakusest ja lugupidamisest. Kolleeg palus õpilastel nutiseadmeid mitte kasutada, samas märkas inimest mitmel korral, et ta teeb ise tahvelarvutiga muud tööd. Mitmel korral ütles kolleeg välja, et tema teemat ei tunne ja jättis õpilase abistamata. Varasemalt pole ma kogenud nii ükskõikset ja vastutöötavat suhtumist. Tavaliselt sujub koostöö valitud kaasõpetajaga hästi ja tööjaotus toimib. Pigem olen kogenud üksteise aitamist. Sellisel kujul hätta jätmist ja kogu töö ühe inimese õlgadele lükkamist varem esinenud ei ole. Järgmisel korral tuleb koguda rohkem taustinformatsiooni valitud kaaslase kohta või jätkata koos töötamist juba teadaolevate kolleegidega. Üksinda on väga raske kogu materjali ette valmistada ja valikainet läbi viia. Õnneks tuli mulle appi kooli majandusjuhataja, kes märkas, et ma valmistan tunde üksi ette. Hea kui leidub tähelepanelikke ja koostöövalmis kolleege.

Väliselt mõjutas mind ka klassi järsku sisenenud muusikaõpetaja. Seetõttu tekkis minu tegevusse paus ja mõttelõng läks käest. Samas andis see võimaluse jälgida õpilaste reaktsioone ja hakkamasaamist käsitletud teema elluviimiseks. Sellest situatsioonist tulenevalt sain teha kohe läbi kiire analüüsi ning vajalikud muudatused edasisse tegevusse. Lisada juurde praktiliselt läbiviidavaid tegevusi teema kinnistamiseks. Välistest faktoritest mõjutas minu tegevust ka infotehnoloogia. Kuigi enne tundide algust sai vahendite toimumised üle vaadatud, esines siiski teatud ettenägematuid tõrkeid. Mõni tahvelarvuti ei ühendunud internetiga või arvuti ei ühendunud eraldiseisvate kõlaritega. Siinkohal tuleb olla juba enne läbi mõelda, millised võiksid olla varuvariandid. Selliste situatsioonidega on kokkupuuteid olnud igapäevases koolielus, see andis võimaluse kiireid kohandusi teha, pannes näiteks valmis mõne tahvelarvuti rohkem, et õpilane saaks koheselt tööle asuda. Samas pakkusid õpilased ise võimaluse, et kasutavad oma nutiseadmeid. Meil on selle

eeliseks ka koolis olev vaba interneti olemasolu. Kõlarite probleem polnud samuti esmakordne ja selle lahendusena palusin õpilastel istuda lähemale ja panin arvutil heli tugevamaks. Kui mul on plaan kasutada kõlareid, siis kindluse mõttes varustan ennast nendel päevadel ka juhtmevaba kõlariga. Selliseid asju õpitakse kogemustest ja oma tehnikat tuntakse ikka kõige paremini. Ja alati ei ole kõik seotud ainult uurija sisemiste uskumustega.

Välimate tegurite hulka võib paigutada ka teooriast lähtuvad aspektid. Seega sai valitud tegevusuuringuks kaks õppemetoodikat, mida kasutada valikaine koostamisel. Nendeks osutusid lõiming ja disainipõhine õpe. Viimane sai valitud põhjusel, et sellega seoses tekkis mul koheselt mõte kuidas seda valikaines rakendada. Ülejäänud kaks (probleemi- ja projektipõhine õppe) vajaksid pikemat ettevalmistust ja suuremahulist koostööd õpetajate vahel. Enamus õpetajatel oli aga oma valikaine juba välja valitud ja uutesse teemadesse neid kaasata oleks olnud keeruline. Probleem- või projektõpet oleks võimalik kasutada, kui muuta reedene päev nendele kahele õppemetoodikale vastavaks. Selleks ajaks on õpilastele kõik vajalikud eelteadmised edasi antud ja probleemi lahendamine või projekti elluviimine etteantud teemal ei tohiks raskusi valmistada. Projekt- või probleemõppe raames võiks anda õpilastele ülesande ette valmistada konkreetne pidu (Jõuluball). Kuna projekt- ja probleemõpe on oma olemuselt väga sarnased, siis siinkohal sõltub vastava metoodika valik vaid sõnastusest. Täita ei õnnestunud tegevusuuringu tsüklilist iseloomu ja seda põhjusel, et seoses COVID-19 viiruse pandeemilise levikuga maailmas kehtestati Eestis alates 12.03.2020 eriolukord.

Valikaine „Etikett ja head kombid“ tunnikavadesse suuri muudatusi teha ei olnud vaja. Muudatusena prooviksin sisse tuua rohkem käelist tegevust, see aga tähendab, et teoreetilise osa läbimiseks jääks vähem aega ja tuleks leida muud meetodid teoreetilise osa läbimiseks. Teoreetilise osa läbimisel tunnis olid teatud eelised. Esitamisel ja õpilasi aruteludesse kaasa haarates oli võimalik koheselt näha, millised kohad vajaksid rohkem tähelepanu ja on õpilastele keerulisemad. Probleeme põhjustas õpilastele teisipäevane kirja vormistamise ülesanne. Õpilased ei osanud välja mõelda teemat, millest sõbrale kirjutada. Koduses ülesandes tõi eesti keele õpetaja välja kirjavigade esinemise teksti ümberkirjutamisel. Kuigi etteantud tekst tuli vaid sisuliselt ümber vormistada. Rohkem tähelepanu sai pööratud laua katmisele ja serveerimisele. Viimasega tegelesime kahel päeval ja kordasime üle mitmeid kordi, et õpilased ennast kindlamini tunneksid. Ajalisi muudatusi tuli teha ka ülesannete täitmise kiiruse tõttu. Õpilaste töötamise kiirused on erinevad ja seetõttu tuli anda mõnede õpilastele ajapikendust. See omakorda tingis teatud teemade

nihutamise järgmistesse päevadesse. Esmaspäevale planeeritud helkuri valmistamine tuli nihutada teisipäeva hommikusse, kuna illustreerimisülesanne võttis kauem aega.

Rühmade moodustamine erinevaid viise kasutades ei tekitanud probleeme. Esimesel päeval ei olnud õpilased eriti avatud aruteludes ja rühmatööde tegemisel. Põhjuseks võis olla asjaolu, et üksteist ei tuntud hästi ja ei julgetud teiste ees oma arvamust avaldada. Teisipäeval oldi juba julged ja arutleti julgelt kaasa. Tagasiside lehtedel töid õpilased välja samad põhjendused. Lisati veel õpetajate vahelise hea koostöö puudumine. Nõustun õpilastega, sest koostööpartneriks valitud kolleeg ei osutunud eriti osavõtlikuks. Samale järelduseni jõuti ka Johnsi mudeli kaudu analüüsi teostades.

Tagasisidelehtede põhjal leidsid õpilased, et kõige põnevamad olid neljapäevane ja reedene päev. Need päevad olid kõige keerulisemad ja vajasid süvenemist. Leiti, et erinevad harjutused aitasid käsitletud teemasid kinnistada. Suurimat sisemist emotsiooni tekitas reede, kui tuli katta laud ja teenindada teise kursuse õpilasi. „Etikett ja head kombad“ kursusel osalejad said väga hästi hakkama. Tagasiside lehtedelt sain teada, et teooria osa peeti veidi igavaks aga vajalikuks. Koostatud töölehed olid jõukohased ja valikainest valminud õppematerjalide mappi peeti heaks abivahendiks meelde tuletamise osas. Enamus õpilastest kirjutas tagasiside lehel viimasest päevast. Seetõttu jäi tagasiside pinnapealseks ja viimase päeva emotsioonidele baseeruvaks. Muudatusena jagaksin tagasiside lehed kahe nädala möödudes.

Kuigi uurija saavutas õpilastega väga hea kontakti, oli nende tagasiside üsna pinnapealne. Veaks võiks lugeda tagasisidelehtede vale kätteandmise aja. Oleks tulnud jätta valikaine lõpu ja tagasisidestamise vahele pikem aeg, kuna siis ei oleks õpilased keskendunud viimasele päevale. Positiivse poolena võib välja tuua uurija ettenägelikkuse, mistõttu ta küsis õpilastelt tagasisidet ka iga päeva lõpus. Nii sai tagatud analüüsiks ja muudatuste tegemiseks vajalike arvamuste hulk iga päeva kohta. Kõige eelneva baasil on võimalik teha valikaine läbiviimisesse parandusi ja anda soovitusi järgnevatele uurijatele.

2.6.2 Parandusettepanekud

Käesoleva töö raames viidi läbi tegevusuuringu üks tsükkel ning selle käigus saadud kogemuste ja õpilaste/kaasõpetaja tagasiside põhjal on tehtud järgnevad parandusettepanekud ja soovitusel. Arvestatud on ka analüüsi käigus ilmnunud väliseid ja sisemisi mõjutavaid

faktoreid. Sellest tulenevalt oleks vajalik valikaine „Etikett ja head kombed“ parendamiseks sisse viia järgnevad muudatused ja arvestada järgnevate soovitustega:

- Pikem ajaperiood (teema mitmekesistamiseks ja paremaks teooria sidumiseks muuta valikaine 2 nädalaseks. Esimene nädal baseeruks magistritöö raames koostatud ja testitud valikainel „Etikett ja head kombed“. Teine nädal oleks konkreetne üritus, mille elluviimiseks kasutaksid õpilased omandatud teoreetilisi teadmisi. Sidumine toimuks läbi projekt – või probleemõppe probleemküsimuse, mille lahendamise käigus koostatakse konkreetse ürituse plaan ja viiakse see ka ellu;
- Atraktiivsuse tõstmine (leida ja kutsuda külalisesinejaid kes antud valdkonnas tegutsevad);
- Laiapõhjalisem planeerimine (kõik kaasatavad osapooled võiksid osaleda juba planeerimise protsessis ja tunnikavade koostamisel. Nii saaksid kõik oma soove esitada ja paikapandud ajakava muutuks täpsemaks. Tuleks jälgida, et õpetajate vaheline koostöö oleks tihedam. Üks õpetaja ei tohiks vastutada ainuisikuliselt kogu valikaine eest);
- Analüüs õpilastega (mõelda paremini läbi tagasisidestamise võimalused ja aeg. Täiendada tagasisidelehte aga hoida see võimalikult lihtne ja arusaadav. Osadele õpilastele ei meeldi pikkade tekstide lugemine).
- Töölehtede täiendamine, mängude mängimine ja IT vahendite suurem kaasamine (muuta töölehed internetis täidetavaks. Koostada ja mängida teema kinnistamiseks rohkem interneti põhiseid mängu, kus õpilased saavad koheselt tagasisidet);
- Alustada valikaine planeerimist, teiste kolleegide ja külaliste kaasamisega võimalikult varakult (vähemalt kaks kuud varem, et kõigil oleks piisavalt aega mõelda. Ajaline plaan saaks maksimaalselt ja sisukalt täidetud. Algatajal oleks piisavalt aega teha korrekture ja asendusi). Valikaine kavandamine ja kokkupanemine on ajamahukas töö ning kõik ideed ei tule esimesel korral. Seetõttu tuleks ennast analüüsida ja rääkida kindlasti kolleegidega, neil leidub häid ideid, mille peale ise ei tule.
- Ühes valikaine grupis olevate õpilaste arv võiks olla paarisarvuline, kuna siis on neid lihtsam gruppidesse jaotada. Samas ei tohiks arv olla suurem kui 12, sest õpilaste jälgimine ja juhendamine ühele õpetajale muutub keerukaks. Kui valikainet aitab läbi viia kolleeg, siis võib õpilaste arvu suurendada.
- Leida võimalusi erinevate õpetajate vahel koostöö edendamiseks ja valida hoolega abistavat/toetavat meeskonda. Süveneda rohkem kolleegide motivatsiooni valikainet

ellu viia ja olla õpilastele eeskujuks. Seda kõike eelkõige põhjusel, et kogu tööd ei teeks ära üks pedagoog. Teoriast lähtuvalt peaksid lõiming ja disainipõhine õpe baseeruma tugeval meeskonna töö, mida antud valikaine läbiviimisel saavutada ei õnnestunud.

2.6.3 Piirangud

Töös esineb mitmeid piiranguid, mida tuleb arvestada tulemuste tõlgendamisel. Tagasisidet õpilastelt koguti kogu valikaine jooksul suuliselt ja viimasel päeval ka kirjalikult. Lootes saada kirjalikku tagasisidet kogu valikaine kohta, see siiski ei õnnestunud. Õpilased keskendusid liigselt viimase päeva praktilistele tegevustele ja sellega kaasnevatele emotsioonidele. Selle situatsiooni lahendamiseks on kaks võimalust. Igapäevase tagasiside kogumine kirjalikult, analüüsides seda hiljem ühtse tervikuna või jagada õpilastele üldine tagasiside ankeet mõne aja möödudes.

Projekt- või probleemõppe sidumine valikainega ei õnnestunud. Selle üheks põhjuseks oli asjaolu, et head ideed ei leidunud, kuidas neid valikainesse siduda. Teisena tooksin välja õpilaste teoreetiliste teadmiste puudumise, mistõttu oleks olnud keeruline projekti koostada või probleemi lahendada.

Koostööks sobilike õpetajate nappus. Alustasin oma valikaine kokkupanemist ajaliselt liiga hilja, mistõttu enamus pedagooge olid leidnud endale koostööpartnerid või mõelnud välja oma valikaine.

Analüüsis on välja toodud tehnilised tõrked, millega uurija tänu oma igapäevasele tööle oskas arvestada ja oli ettevalmistunud. Tehnilisi vahendeid kasutades tuleks alati mõelda läbi varuvariandid ja hoida läheduses mõni tehnilise toe spetsialist.

Valikaine viidi läbi tegevusuuringuna ja selle eesmärgiks ei ole teha üldistusi. „Tegevusuuringu viivad läbi praktikud eesmärgiga parandada teatud (erialase) tegevuse kvaliteeti“ (Löffström, 2011, lk 4). Vaatamata sellele, et käesolevat uuringut ei saa üldistada, võib sellest olla kasu teistele õpetajatele, kes saavad töös käsitletud valikainet kasutada hea näitena omapoolse projekti koostamiseks või osana tunnist.

KOKKUVÕTE

Töö teoreetilises osas käsitleti nelja õpimetoodikat: lõiming, projektõpe, probleemi- ja disainipõhine õpe. Kõik nimetatud on omavahel tihedalt seotud läbi lõimingu ja neid on keeruline üksteisest eristada. Projekti-, probleemi- ja disainipõhine õpe annavad võimaluse lõimingut aine siseselt ja ainete vaheliselt teostada. Nende üldeesmärgiks on ühendada erinevate ainete eraldiseisvad teadmised ja oskused tervikuks, seostades väljundid reaalse elu situatsioonidega. Seeläbi arendatakse õpilase koostöö, probleemi lahendamise ja eneseväljendamise oskusi. Ühise joonena saab välja tuua suure ajakulu, nii koostamise kui läbiviimise etappides. Sarnasuseks on ka hindamise keerukus, kuna konkreetsete hindamiskriteeriumid puuduvad ja töö protsessid ei ole alati selgelt väljenduva tulemiga. (Sakkool, L., 2015 ; Mehalik & Schunn, 2006; Pilli & Marandi.; Yew & Goh, 2016 ; Kurt, S., 2020) Probleemseks kohaks käsitletavate metoodikate kasutamise juures peetakse pedagoogide pinnapealseid teadmisi ja koostöötamise oskust. Viimast eelkõige selle tõttu, et õpetaja ise on kasvanud teistsuguses keskkonnas ja kohanemine uute situatsioonidega on keerukas. Koostöö oskus aga ei puuduta pelgalt õpetajaid vaid ka õpetaja-õpilase ning õpilase-õpilase vahelist koostööd. (Sakkool, L., 2015 ; Mehalik & Schunn, 2006; Pilli & Marandi.; Yew & Goh, 2016 ; Kurt, S., 2020)

Uurimus viidi läbi tegevusuuringut kasutades ja magistritöö raames läbiti üks tegevusuuringu tsükkel. Valiku põhjuseks sai asjaolu, et tegevusuuring võimaldab keskenduda koostatud õppeühiku süvaanalüüsile ning õppematerjali toimimisele. Tegevusuuringu läbiviimiseks alustati probleemi mõtestamisest, millele valikaine „Etikett ja head kombed“ võiks toetuda. Selleks leidis uurija, et lihtsamate ja elementaarsemate eetiliste ja kombeliste tõdede õpetamine on keerukas. Kuid head kombed on vajalikud selleks, et suudaksime väljendada oma hoolivust teistesse inimestesse/ loomadesse (Emerson, 2014, lõik 2). Valikaine koostamisel arvestati lõimingu, projekti-, probleemi- ja disainipõhise õppe teoreetilise baasiga ja kasutati vaid kahte neist – lõimingut ja disainipõhist õpet. Probleemist, lõimingust ja disainipõhisest õppest lähtudes koostati iga valikaine päeva kohta tunnikavad (Lisa 1-Lisa 4) ja sihtrühmaks määrati 6. kuni 12. klassi õpilased. Valikainesse registreerusid õpilased omal soovil, mistõttu moodustus uurijale juhuvalim.

Analüüsimisel kasutas uurija Johnsi mudelit. Selleks pidas uurija uurijapäevikut. Edasises reflektatsioonis tõi uurija välja teda mõjutanud sisemised ja välimised faktorid, esitas alternatiivsed lahendused situatsioonidel ja õpikohad. Analüüsist lähtuvalt tegi uurija parandusi ja soovitusi valikaine paremaks ettevalmistamiseks ning läbiviimiseks. Näidetena

võib tuua soovitusel alustada valikaine planeerimisega varem ja kaasata kõik soovitud osapooled ajakava koostamisse varakult, agades nii valikaine läbiviimiseks parema ettevalmistuse ja atraktiivsuse. Töös esineb ka mitmeid piiranguid, mida tuleb arvestada tulemuste tõlgendamisel. Tagasisidet koguti kogu valikaine jooksul suuliselt ja viimasel päeval kirjalikult, lootes saada kirjalikku tagasisidet kogu valikaine kohta. Siiski see ei õnnestunud.

Vaatamata sellele, et käesolevat uuringut ei saa üldistada, võib sellest olla kasu teistele õpetajatele, kes saavad töös käsitletud valikainet kasutada hea näitena omapoolse projekti koostamiseks või osana tunnist.

TÄNUSÕNAD

Töö autor tänab oma juhendajat Keret Altpere. Õppejõudu Pihel Hunt, kes jagas hulgaliselt materjali tegevusuuringu olemuse ja vormistusviiside kohta. Suured tänud Järva-Jaani Gümnaasiumi ja Peetri kooli õpilastele, kes osalesid valikaine kursusel ning tänu kellele töö praktiline osa läbiviidud sai. Eesti keele õpetajat tööde kontrollimise ja õpetlike nõuannete eest. Tänan oma perekonda kannatlikkuse ja mõistmise eest lõputöö kirjutamisel.

AUTORLUSE KINNITUS

Kinnitan, et olen koostanud käesoleva lõputöö ise ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli Haridusteaduste Instituudi ja Viljandi Kultuuriakadeemia ühisõppekava magistritöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kuupäev: 15.05.2020

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ Karoli Vilbu _____,
(*autori nimi*)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
LÕIMINGUT, PROBLEEMI-, PROJEKTI- JA DISAINIPÕHIST ÕPET HÕLMAV
VALIKAINED „ETIKETT JA HEAD KOMBED“

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ Keret Altpere _____,
(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Autori nimi: Karoli Vilbu
15.05.2020

KASUTATUD ALLIKAD

AIGA the professional association for design. *What is design?* Külastatud leheküljel:

<https://www.aiga.org/what-is-design>

Around DB. (2017, september 1). *A moral education: The importance of teaching kids manners*. Family Matters. Külastatud leheküljele: <http://www.arounddb.com/around-db-articles/family-matters/moral-education-importance-teaching-kids-manners/>

Buck Institute for Education. *What is PBL?* Külastatud leheküljel:

<https://www.pblworks.org/what-is-pbl>

Chandrasekaran, S, Stojcevski, A, Littlefair, G, Joordens, M. *Project Oriented Design Based Learning: Aligning Students' Views with Industry needs*. Külastatud leheküljel:

https://www.researchgate.net/publication/265051228_Project-Oriented_Design-Based_Learning_Aligning_Students'_Views_With_Industry_Needs

Dedih, U., (2019). *Adolescent moral development in families*. Külastatud leheküljel:

https://www.researchgate.net/publication/337053707_Adolescent_Moral_Development_in_Families

De Graaff, E., & Kolmos, A. (2003). *Characteristics of problem-based learning*.

International Journal of Engineering Education, 19(5), 657–662. Külastatud leheküljel:

<https://www.ijee.ie/articles/Vol19-5/IJEE1450.pdf>

Eesti Disainikeskus. Loov Eesti veebilehel. Disain tootearenduses. Külastatud aadressil:

<https://www.looveesti.ee/arenda-ettevotet/tootearendus/disain-tootearenduses/>

Emerson, G. (2014, oktoober 24). The London Free Press. *Emerson: Good manners lie at root of good ethics*. Külastatud leheküljel: <https://lfpres.com/2014/10/24/emerson-good-manners-lie-at-root-of-good-ethics/wcm/06ddddd81-d29d-17ec-b266-7f5fdf44d269>

Fukuzawa, S. (2019, märts 9). Teaching Anthropology. A JOURNAL OF THE ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE. *How do we prepare our students for a realistic job market? Problem-based learning*. Külastatud leheküljel:

<https://www.teachinganthropology.org/2019/03/09/how-do-we-prepare-our-students-for-a-realistic-job-market-problem-based-learning/>

Indrawan, E., Syahril, S., Jalinus, N., (2019, aprill). International Journal of Science and Research (IJSR). *Review Project Based Learning*. Lk 1. Külastatud leheküljel:

https://www.researchgate.net/publication/332555753_Review_Project_Based_Learning

Innove õppekavad põhikoolile. Kunstiained.(s.a.). Külastatud leheküljel:

<https://oppekava.innove.ee/pohiharidus/kunstiained/>

Innove õppekavad põhikoolile. Tehnoloogia.(s.a.). Külastatud leheküljel:

<https://oppekava.innove.ee/pohiharidus/tehnoloogia/tehnoloogia/>

Jaani, J. & Aru, L. (2010). *Lõiming. Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas*. (lk. 6,7).

Külastatud leheküljel: <https://www.hm.ee/sites/default/files/l6imingukogumik.pdf>

Karm, M. & Poom-Valickis, K. (2019). Eesti Haridusteaduste Ajakiri. *Tegevusuuring kui võimalus uurida ja arendada õpetamist*. Külastatud leheküljel:

<http://ojs.utlib.ee/index.php/EHA/article/view/eha.2019.7.2.01>

Krüger, J. (2014). *Lõimingu ja probleemipõhise metoodika rakendamine 10. klassi eesti keele kursuste näitel*. Külastatud leheküljel: <http://hdl.handle.net/10062/44193>

Kurt, S. (2020, Jaanuar 8). *Problem-Based Learning (PBL)*. Külastatud leheküljel:

<https://educationaltechnology.net/problem-based-learning-pbl/>

Kuusk, T. (2008). *Õppekava integratsiooni võimalusi*. Külastatud leheküljel:

https://www.ht.ut.ee/sites/default/files/ht/juhend_6ppekava_integratsioon.pdf. Lk 12-13; 32-33.

Küüsmäa, A. (2011). *Ainetevahelise ja ainesisese lõimingu võimalusi matemaatikas*.

Külastatud leheküljel:

<http://oppekava.innove.ee/wpcontent/uploads/sites/6/2016/09/annekyysmaa.pdf>

Laanpere, M., Pata, K. *Projekt Creative Classroom. Projektõpe*. Külastatud leheküljel:

<https://creativeclassroomprojekt.wordpress.com/creative-classroom-kogumik/projektõpe/>

Lõimingu põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis. (s.a.). Külastatud leheküljel:

http://tyg.edu.ee/documents/5247200/5292633/TYG_oppekava_yldosa_11_loiming.pdf/2eda0819-dad0-4ffa-8df1-35ad343a3701

Löström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Külastatud leheküljel:

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/download/107855>

Maasricht University. (s.a.). *Problem – Based learning*. Külastatud leheküljel:

<https://www.maastrichtuniversity.nl/education/why-um/problem-based-learning>

Mayne, D. (2019, oktoober 14) The Spruce Family. *Good Manners at Home*. Külastatud

aadressil: <https://www.thespruce.com/good-manners-at-home-1216919>

Mehalik and Schunn (2006). *Middle-School Science Through Design-Based Learning versus Scripted Inquiry: Better Overall Science Concept Learning and Equity Gap Reduction*.

Külastatud leheküljel: [https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/j.2168-](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/j.2168-9830.2008.tb00955.x)

[9830.2008.tb00955.x](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/j.2168-9830.2008.tb00955.x)

Mehalik, M. M. & Schunn, C. (2006). What constitutes good design? A review of empirical studies of design processes. *International Journal of Engineering Education*, 22(3), 519–532.

Külastatud leheküljel:

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.125.7326&rep=rep1&type=pdf>

Mooney, M. M., & Laubach, T. A. (2002). *Adventure engineering: A design centered, inquiry based approach to middle grade science and mathematics education*. *Journal of Engineering Education*, 91(3), 309–318.

Moppel, K. (2018). *Inseneeria valdkonna arusaamad loovusest ja loovuse toetamine põhikooli õppekavas ainevaldkonna tehnoloogiaõpetus abi*. Külastatud leheküljel:

<http://hdl.handle.net/10062/62126>

Oro, E.(2012). *Projektõpe*. Külastatud leheküljel: [https://tehnoloogia.ee/wp-](https://tehnoloogia.ee/wp-content/uploads/2013/08/Eve_Oro_PROJEKTOPE_2011_03_01_2012_pikem.pdf)

[content/uploads/2013/08/Eve_Oro_PROJEKTOPE_2011_03_01_2012_pikem.pdf](https://tehnoloogia.ee/wp-content/uploads/2013/08/Eve_Oro_PROJEKTOPE_2011_03_01_2012_pikem.pdf)Pilli, E &

Marandi, T. (s.a.). *Aktiivõppemeetodid e-õppes. Probleemipõhine õpe*. Külastatud leheküljel:

<https://sisu.ut.ee/aktiivope/probleemip%C3%B5hine-%C3%B5pe>

Prince, M. (2004). *Does active learning work? A review of the research*. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231. Külastatud leheküljel: [https://www.engr.ncsu.edu/wp-](https://www.engr.ncsu.edu/wp-content/uploads/drive/1smSpn4AiHSh8z7a0MHDBwhb_JhcoLQmI/2004-Prince_AL.pdf)

[content/uploads/drive/1smSpn4AiHSh8z7a0MHDBwhb_JhcoLQmI/2004-Prince_AL.pdf](https://www.engr.ncsu.edu/wp-content/uploads/drive/1smSpn4AiHSh8z7a0MHDBwhb_JhcoLQmI/2004-Prince_AL.pdf)

Puente, S., M.,G; Eijck, M.; Jochems, W., (2012). *A sampled literature review of design-based learning approaches: a search for key characteristics*. Külastatud leheküljel:

<https://link.springer.com/article/10.1007/s10798-012-9212-x>

Põhikooli riiklik õppekava.(2011). *Riigi Teataja I*, 29.08.2014, 20. Külastatud leheküljel:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>

Põhikooli riiklik õppekava. (2011). Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1. Lisa 6.

Ainevaldkond „Kunstiained”. Külastatud leheküljel:

https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1140/1201/1001/VV1_lisa6.pdf

Raber, C. (2015). Teaching with design. *Design- Based Learning*. Külastatud aadressil:

<http://www.teachwithdesign.com/dbl>

Rehepapp, M. (2012). *Disainiprotsess*. Külastatud leheküljel:

<https://seoseidloovkunstiharidus.files.wordpress.com/2012/10/disainiprotsess2.pdf>

Schmidt, H.G., Vermeulen, L., Molen, H.T.(2006). *Longterm effect of problem- based learning: a comparison of competencies acquired by graduates of a problem- based and conventional medical school*. Lk. 564. Külastatud leheküljel:

<https://www.yumpu.com/en/document/read/37985471/problem-based-learning-dhpescuorg>

Seema, R., Uus, Õ. (2019, Aprill 12). Õpetajate leht. *Kaasav haridus kiiresti muutuv infouhiskonnas*. Külastatud leheküljel: <https://opleht.ee/2019/04/kaasav-haridus-kiiresti-muutuv-infouhiskonnas/>

Sakkool, L. (2015). *Disainipõhine õpe: õpetajate hinnangud moodulite rakendumisele*.

Magistritöö. Külastatud leheküljel: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/46661>

Snitty veebibood. Külastatud leheküljel: <https://www.snitty.ee/pilot-lettering-pen-3.0mm?search=kalligraafia>

Solms von S., Nel, H. (2017). Semantic Scholar. *Reflective learning in engineering education: A case study of shell ECO-marathon*. Joonised. Külastatud leheküljel:

<https://www.semanticscholar.org/paper/Reflective-learning-in-engineering-education%3A-A-of-Solms-Nel/b436d176e4f6c03d636ddde27939b168fc5f452d>

Sudadi, K., (2019). *The implementation of Project-based learning to improve recount essay writing of the eighth graders of SMPN 1 Tenggara Seberang*. Külastatud leheküljel:

https://www.researchgate.net/publication/337926162_Project_Based_Learning

Tamm, D.(2012). *Disainiprotsessi rakendamine koolitunnis*. Külastatud leheküljel:

https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2012/05/Disainiprotsessi_rakendamine_koolitunnis_artikkel.pdf

Teeme Teistmoodi Käsitöösalong. Külastatud leheküljel:

<https://kasitoo.teemeteistmoodi.com/product/tombow-fudenosuke-pintselkirja-kahepoolne-viltpliiats-navy-blue/>

Tukamushaba, Eddy K, Musinguzi, Dan. (2016). *Evaluation of problem based learning as a teaching and learning method in social sciences*. lk 89 . Külastatud leheküljel:

https://www.researchgate.net/publication/304396573_Evaluation_of_Problem_Based_Learning_as_a_Teaching_and_Learning_Method_in_Social_Sciences

UCLA Library, (2017, Oktoober 14). *Igniting Creative Thinking: The Doreen Nelson Method of Design-Based Learning*. Külastatud aadressil:

<https://www.library.ucla.edu/events/igniting-creative-thinking-doreen-nelson-method-design-based-learning-0>

Ullah, H. (2011, 29. oktoober). *Problem based learning history*.

<https://sites.google.com/site/georgebrownpresentspbl/home/history>

Väljataga, T. (2015). *Õpetaja kui uurija. Tegevusuuring*. (slaid 7). Külastatud leheküljel:

<https://pt.slideshare.net/terjel/creative-classroom-opetaja-kui-uurija>

Õppematerjal „Magistritöö“ aines. Esitas Remmik, M. (2020). *Johnsi refleksioonimudel*.

Külastatud: <https://moodle.ut.ee/course/view.php?id=7875>

Yew, E. H.J & Goh, K. (2016). *Problem-Based Learning: An Overview of its Process and Impact on Learning*. Lk 75-78. Külastatud leheküljel:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2452301116300062>

Lisa 1. Tunnikonspekt Esmaspäev

Õppeaine: valikaine „Etikett ja head kombed“

Aeg: 25.11.2019 9.00-13.30 (11.30 -12.40 lõuna) 1. tund: 9.00 -10.15

2. tund: 10.25- 11.30

Lõuna: 11.30 – 12.40

3. tund: 12.40- 13.30

Õpilaste iseloomustus: Valikainele registreerunud õpilased (maksimaalselt 12 õpilast)

Tunnikava koostaja nimi: Karoli Vilbu

Tunni teema: Eetika, eetikakoodeks, etikett ja tervitusviisid, avalik ruum, poolavalik ja jagatud ruum

Tunni eesmärgid: Päeva lõpuks õpilane

1. Teab mõistete eetika ja etikett tähendust ning oskab neid üksteisest eristada;
2. Oskab nimetada mõnda eetikakoodeksit ja tuua välja 5 põhiseisukohta;
3. Teab kuidas teist inimest(tuttav/võõras) suuliselt tervitada;
4. Oskab ja teab käelise tervituse reegleid;
5. Teab ja saab aru mõistetest avalik, poolavalik ja jagatud ruum;
6. Teab avaliku ruumi kuldreeglit;
7. Oskab tuua 2-3 reeglit järgmistes avalikes ruumides käitumise kohta: kino, teater, kirik, liikluses liiklejana – jalakäiana.

Mõisted: Eetika, eetikakoodeks, etikett, avalik ruum, poolavalik ja jagatud ruum.

Õpilaste eelteadmised ja oskused: eeldatakse, et õpilane oskab vähemalt ruumi sisenedes tervitada.

Eelnevalt vajalikud tegevused õpetajale: Õpetaja paneb kokku päevaks vajalikud PowerPointi; koostab päevaks vajalikud töölehed, paneb kokku lisa lugemispalad; loeb läbi ja uurib süvendatult etiketi ja eetika kohta; koostab endale lisa materjali rääkimiseks; prindib välja ja köidab töömappi õpilase jaoks vajaliku materjali esimeseks päevaks; Hangib vajalikud digitaalsed vahendid(tahvelarvutid) ning veendub, et need töötavad tõrgeteta

(interneti ühendus olemas ja akud laetud). Kirjutab kindluse mõttes endale interneti parooli ülesse.

Eelnevalt vajalikud tegevused õppijale:

Tunniks vajalikud materjalid, vahendid, tarkvara ja veebiaadressid:

Digitaalsed vahendid: arvuti, internetiühendus, projektor+ ekraan, tahvelarvutid, printer.

Paberkandjal: lisa lugemispala „Tervitamise ajalugu ja tervitus teistes riikides“, „Kuidas käituda kirikus“; Töölehed: „Etikett ja eetika. Tervitamine“, Töömapp. Disain õppeleht.

Kriiditahvel(või markeri tahvel).

Käsitöömaterjal ja vahendid: helkurkangas, niit, liim, vilt, õmblusmasin, käärid.

Tunni osad, struktuuri elemendid	Tegevuste kestus (ca minutites).	Õpetaja tegevus	Õpilaste tegevus	Põhjendused, mida mingi tegevusega saavutada tahetakse. Ehk MIKS õpetajana nii teete/planeerite?
I Ettevalmistus põhiosaks * tähelepanu haaramine * eesmärgi teatamine * eelnevalt õpitu kordamine/vajaminevate teadmiste aktiveerimine	1min	<ul style="list-style-type: none">• Õpetaja tervitab õpilasi, palub tunni alustamiseks püsti tõusta, seejärel kohale istuda.	<ul style="list-style-type: none">• Tervitavad õpetajat, seisavad tunni alustamiseks, seejärel istuvad kohtadele.	<ul style="list-style-type: none">• Elementaarne viisakus.
	7 min	<ul style="list-style-type: none">• Õpetaja tutvustab ennast(nimi ja tegevusala) ja palub õpilastel ennast tutvustada. Õpetaja palub viisakalt 1 õpilasel alustada, nimetades teda nimepidi.	<ul style="list-style-type: none">• Õpilased kuulavad õpetajat ja palutud õpilane tutvustab ennast.• Õpilased kuulavad ja võivad teha märkmeid.	<ul style="list-style-type: none">• Arendab oskust teisi kuulata, mitte vahele segada.
	2 min	<ul style="list-style-type: none">• Õpetaja tutvustab nädala plaani. Kuvab lihtsustatud plaani ekraanile.	<ul style="list-style-type: none">• Vaatavad ekraanile.	<ul style="list-style-type: none">• Esinemisjulguse ja grupi ühtsustunde loomine.

	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja tutvustab lähemalt päevaplaani. Kuvab plaani ekraanile. 		
II Põhiosa * peab tagama õpetusliku eesmärgi täitumise	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile mõiste eetika ja püüab õpilasi arutlema saada mõiste üle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased arutlevad õpetajaga mõiste etikett üle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eesmärk on haarata õpilased kaasa arutlema.
	1min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile mõiste etikett ametliku selgituse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetajat ja loevad ekraanilt ka ise mõiste selgituse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tekitada grupis ühtsust ja sallivat/turvalist keskkonda.
	17 min	<ul style="list-style-type: none"> • Järgneb ülesanne ekraanilt: „Valige järgmiselt slaidilt 1 eetikakoodeks ja leidke sealt kuni 10 teie jaoks olulised seisukohad“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valivad slaidi eetikakoodeksist endale meelepärase, otsivad interneti vahendusel eetikakoodeksi ülesse ja loevad seda. Seejärel toovad välja enda jaoks olulised seisukohad. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arendada oskust valida ja otsustada.
	10 min	<ul style="list-style-type: none"> • Järgneb arutelu erinevate eetikakoodeksist leitud seisukohtade üle. Tuuakse välja sarnasusi ja erinevusi pannes korduvad seisukohad tahvile kirja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ütlevad õpetajale leitud seisukohti, aitavad teha täiendusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arendada info otsimise ja selekteerimise oskust.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Järelduste tegemine saadud tulemustest. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arutlevad kaasa ja aitavad teha järeldusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oskus kuulata ja teisi halvustamata täiendada.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile uue mõiste etikett, näitamata ametlikku selgitust. Kaasab jällegi õpilasi leidma mõistele omapoolset selgitust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased proovivad oma sõnadega selgitada mõistet etikett. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arendada eneseväljenduse oskust.
	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile ametliku 		

	2min	<p>selgituse mõistele etikett.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja küsib: „Millest algab etikett kahe inimese kohtumisel“? 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased loevad mõiste etikett selgitust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuulamisoskuse arendamine.
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • Saanud õige vastuse alustab õpetaja uue teemaploki käsitlemist „Tervitamine“. • Õpetaja kuvab ekraanile antud teemaga seotud slaidid. Loeb valju ja selge häälega ette slaidil olevad laused ja võimalusel räägib juurde. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased pakuvad vastuseid õpetaja küsitud küsimusest lähtuvalt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osata vastata vahele segamata ja kuulata teisi.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja vastab küsimustele kui vaja. • „Kes tervitab keda esimesena? Kas vanem nooremat? Naine meest? Alluv ülemat?“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vaatavad slide ja kuulavad õpetajat. Vajadusel esitavad täpsustavaid küsimusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arendada seoste loomise oskust.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Kes ulatab enne tervitamiseks käe“? Vastused on eelmistele küsimustele vastupidised. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vastavad õpetaja esitatud küsimustele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osakavad valida endale koostööpartnerit ja teha koostööd.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja tuletab meelde tervitamise ja juhib õpilaste tähelepanu vastupidisusele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vastavad õpetaja esitatud küsimusele. • Püüavad leida ise ülesse seose sõnalise ja käelise tervitamise vahel. 	
	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Palun võtke paaridesse ja proovime sõnalise ja käelise tervitamise läbi.“ • „Proovime käelist tervitamist esmalt. Kõik vasakpoolsed 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased moodustavad paarid. Keeravad ennast vastamisi, nii et 	

	3 min	<p>õpilased on nooremad ja parempoolsed vanemad inimesed“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jälgib õpilasi ja vajadusel ütleb välja kuidas õige on. • „Nüüd on parempoolsed õpilased mehed ja vasakpoolsed naised“. 	oleks eristada vasak- ja parempoolne õpilane.	
	4 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jälgib kätlemist ja teeb parandusi. • „Nüüd on vasakpoolsed ülemused ja parempoolsed alluvad“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased proovivad käsitletud teemast lähtudes läbi oma teadmiste proovida läbi õpetaja etteantavad ülesanded. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kohaneda üksteisega. Suhtuda partnerisse kui samaväärses se.
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja vaatleb ja teeb parandusi. • „Proovime läbi ka sõnalise tervitamise“. Järjekorra jätame samaks. Vasakpoolsed õpilased on nooremad ja parempoolsed vanemad.“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased proovivad käsitletud teemast lähtudes läbi oma teadmiste proovida läbi õpetaja etteantavad ülesanded. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja oskus olla juhendaja ja teha parandusi ilma kedagi otseselt välja toomata.
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jälgib ja toob välja märkamised. Ütleb kuidas olema peaks. • Õpetaja kordab tegevust ka mees-naine ja alluv- ülem suhte puhul. Jälgib ja teeb parandusi. 		<ul style="list-style-type: none"> • Tekitamata valehäbi.
	6 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja küsib õpilaste arvamust antud ülesande kohta. 		

	4 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub õpilastel nimetada 5 levinumat tervitusviisi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased tagasisidestavad õpetajale ülesannet. 	
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab tervitusviisid ekraanile. „Palun proovige illustreerida need tervitusviisid nii, et ka sõnadeta oleks selge mida öelda on soovitud“. „Selleks palun lugege ennast 4-ks. Paaritud lähevad paremale, paaris vasakule klaaspoolele. Paarilise valid oma grupi sees“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased nimetavad erinevaid tervitusviise, mis neile meelde tuleb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oskus ennast grupeerida.
	20 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja paneb valmis joonistamisvahendid. • Õpetaja vaatleb õpilaste tegevust ja esitab suunavaid küsimusi ja parendus ettepanekuid. • Õpetaja palub õpilastel töö seinale kinnitada, et kõik näeksid töid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased loevad ennast neljaks ja liiguvad vastavalt vasakule või paremale klassi poolele. • Valitakse koostööpartner. • Seejärel võetakse laualt õpetaja valmispandud asjad ja valitakse töökoht. • Õpilased illustreerivad tervitusviisid ja teevad parendusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pidada meeles tööjuhendit. • Oskus siduda teadmised pildiks. • Lõimingu koht kunstiga. • Õpetaja oskus mõelda ette.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile uue teema „Käitumine avalikus ruumis“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased panevad plakatid teistele vaatamiseks seinale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Julgus oma tööd eksponeerida.
	9 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile järjest mõisted avalik, poolavalik ja jagatud ruum ning palub tuua õpilastel näiteid iga mõiste kohta. Arutelu. • „Avaliku ruumi kuldreegel on arvestamine teistega, aga seetõttu ei tohi 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased toovad näiteid avaliku, poolavalik ja jagatud ruumi kohta. Arutlevad kaasa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja peab väga hästi teadma käsitletavaid mõisteid, et olla valmis õpilaste näideteks.

	5 min	<p>tähelepanuta jätta ka järgnevaid asjaolusid...". Õpetaja kuvab slaidi ja laseb õpilastel punkti haaval lugeda. Arutleb õpilastega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased loevad punktid ette ja arutlevad õpetajaga kaasa. 	
	11 min	<ul style="list-style-type: none"> • Seejärel kuvab õpetaja ekraanile slaidid käitumise kohta sõidukis, kinos, teatris. Loeb punkte ise ja laseb õpilastel lugeda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetajat ja loevad kui õpetaja palub. 	
	7 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub õpilastel avada töömapist lisalugemise pala „Käitumine kirikus“. „Koosta 5 reeglit kirikus käitumise kohta“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased loevad lisa pala ja koostavad 5 reeglit kirikus käitumise kohta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info selekteerimise ja kokkuvõtmise arendamine. Omasõnalise vastuse koostamise oskus.
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja küsib kellegi kirja pandud reegleid ja palub teistel täiendada. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased toovad näiteid oma reeglitest. 	<ul style="list-style-type: none"> • Julgus ennast väljendada.
	8 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub avada töömapist disaini teema osa ja selle läbi lugeda. „Jooni alla enda jaoks olulised kohad“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased avavad töömapis disaini osa ja joonivad alla enda jaoks olulise. 	
		<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja paneb lauale valmis disaini ülesandes kasutatavad materjalid ja vahendid. 		
		<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub mõelda käitumisele lii kluses pimedal ajal jalakäiana. „Sellest tulenevalt hakkame mõtlema välja helkurit, mis sobiks kasutada 1-2 kooliastme õpilasele.“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetajat, teevad märkmeid ja vaatavad 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja ettevalmistus oskus ja läbimõeldus tegevusse. Tuleb olla valmis
	2 min			

		<p>Leidke erinevaid lahendusi. Kasutatavad materjalid ja vahendid tööks on siin laual. Palun tutvuge nendega“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Palun avage õpimapis disaini osale järgnev ülesanne ja lähtuvalt ülesandest, olemasolevatest vahenditest/materjalidest disainige helkur 1 ja 2 kooliastme õpilasele“. • Õpetaja vaatab õpilaste kavandeid ja juhib vajadus korral vajalikku kohta tähelepanu. • Õpetaja annab loa alustada kavandi elluviimist. 	<p>üle kasutatavad materjalid/ vahendid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased avavad palutud ülesande, loevad seda ja asuvad kavandama. • Õpilased teevad õpetaja juhendamisel vajalikke parandusi. • Õpilased valmistavad vastavalt kavandile helkuri. 	<p>ootamatuseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Märkmete tegemise oskus. • Õpilane oskab ülesandest aru saada. • Õpetaja oskab tegevust eesmärgistada. • Osatakse näha kujundamisel laiemat pilti. • Analüüsitakse kavandit ja leitakse tugevused/ nõrkused. • Arendusvõimaluste väljatoomine • Selgitamiskus. Miks? Milleks? Kellele?
	10 min			
	10 min			

III Lõpetav osa * harjutamine, kinnistamine ja/või, rakendamine NB! + tagasiside * tunni kokkuvõtte/eesmärgi saavutatuse kontroll	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jagab õpilastele töölehe „Etikett ja head kombed“ ja palub selle täita kodus ja homsesse tundi kaasa võtta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased saavad õpetajalt töölehe ja panevad selle mapi vahele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teemale tagasivaade ja kinnistamine.
	6 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub õpilastel anda tagasisidet päeva kohta. Arutlemine. Küsimustele vastamine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arutlevad õpetajaga päeva üle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetajale tagasiside ja võimalike muudatuste tegemise kohta • Analüüsi koht mõlemale poolele.
Lisad KT, TK, töölehed, lisamaterjalid jne		PowerPointi: „Etikett ja head kombed“; „Käitumine avalikus ruumis“; Lisalugemis palad: „Tervitamise ajalugu ja tervitus teistes riikides“; „Kuidas käituda kirikus“; Tööleht „Etikett ja head kombed“.		
Kommentaariid:				

Lisa 2. Tunnikonspekt Teisipäev

Õppeaine: valikaine „Etikett ja head kombed“

Aeg: 26.11.2019 9.00-13.30 (11.30 -12.40 lõuna) 1. tund: 9.00 -10.15

2. tund: 10.25- 11.30

Lõuna: 11.30 – 12.40

3. tund: 12.40- 13.30

Õpilaste iseloomustus: Valikainele registreerunud õpilased(maksimaalselt 12 õpilast)

Tunnikava koostaja nimi: Karoli Vilbu

Tunni teema: Ametlike kirjade/kutsete vormistamisnõuded

Tunni eesmärgid: Päeva lõpuks õpilane:

1. Teab, millele tuleb mõelda enne kirja kirjutamist;
2. Oskab vormistada ametlikku kirja nii käeliselt kui e- kirjana;
3. Oskab viisakalt kirjas pöörduda ja kirja lõpetada;
4. Oskab korrektselt vormistada aadressi ümbrikule nii käsikirjas kui arvutis;
5. Teab, mida kontrollida enne kirja ärasaatmist.

Mõisted: e- kiri, kalligraafia, pintselkiri.

Õpilaste eelteadmised ja oskused: Õpilased oskavad viisakalt tervitada ja kätelda. Teavad, mis asi on e- kiri ja interneti turvalisus.

Eelnevalt vajalikud tegevused õpetajale: Õpetaja paneb kokku PowerPointi esitluse teemal „Kirjade vormistamine“ ja koostab endale lisa materjali rääkimiseks. Koostab töölehe „Kirja kirjutamine ja e- kirja saatmine“. Koostab õpilastele korrektselt vormistatud e- kirja näidise ja prindib selle õpimapi tarvis. Koostab PowerPointi ja lühiteksti õpimappi kalligraafia ja pintselkirja ajaloo, vajalike vahendite kohta. Otsib välja kalligraafia raamatust „Kalligraafia piibel“ välja sobilikud majuskliid ja minuskliid mida õpilased võiksid proovida. Paljundab neid õpilastele õpimapi jaoks. Otsib välja ja paljundab pintselkirja põhivõtted õpilastele harjutamiseks. Prindib välja harjutuslehed. Ostab valmis kalligraafia markerid. Õpetaja valmistab ette PowerPointi „Kutsed“ teemaploki ja näidiskutsed. Prindib välja A5 kutsete alused.

Eelnevalt vajalikud tegevused õppijale: Võtta kaasa eelmisel päeval saadud kodutöö.

Tunniks vajalikud materjalid, vahendid, tarkvara ja veebiaadressid:

PowerPointid: „Kirjade vormistamine“, „Kalligraafia ajalugu ja vajalikud vahendid“, „Kutsed“.

Digitaalsed vahendid: arvuti, internetiühendus, projektor+ ekraan, tahvelarvutid, printer.

Paberkanjal: Töölehed: „Kirja kirjutamine ja e- kiri“, „Kalligraafia ajalugu“, „Kalligraafia ja pintselkirja harjutusleht“; „Pintselkirja põhitõmbed“.

Kriiditahvel(või markeri tahvel).

Käsitöömaterjal ja vahendid: Kalligraafia markerid, pintselkirjaks sobilikud vildikad, scrapbooking paberid, käärid, värviline kartong, paberlilled, kleebitavad pärlid.

Tunni osad, struktuuri elemendid	Tegevuste kestus (ca minutites).	Õpetaja tegevus	Õpilaste tegevus	Põhjendused, mida mingi tegevusega saavutada tahetakse. Ehk MIKS õpetajana nii teete/planeerite?
I Ettevalmistus põhiosaks * tähelepanu haaramine * eesmärgi teatamine * eelnevalt õpitu kordamine/vajaminevate teadmiste aktiveerimine	1 min 2 min 3 min	<ul style="list-style-type: none">• Õpetaja tervitab õpilasi, palub tunni alustamiseks püsti tõusta, seejärel kohale istuda.• Õpetaja tutvustab lähemalt päevaplaani. Kuvab plaani ekraanile.• Õpetaja korjab tagasi eelmisel päeval jagatud töölehed ja küsib: „Kas midagi jäi töölehel ka arusaamatuks“?• Õpetaja vastab küsimustele.	<ul style="list-style-type: none">• Tervitavad õpetajat, seisavad tunni alustamiseks, seejärel istuvad kohtadele.• Õpilased vaatavad ekraanile ja teevad märkmeid. Küsivad vajadusel täpsustavaid küsimusi.• Õpilased annavad õpetajale tagasi töölehed ja toovad välja arusaamatuid kohti töölehel.	<ul style="list-style-type: none">• Elementaarse viisakuse• Oskus kuulata ja mitte vahele segada.• Küsida õigel ajal.• Tagasivaade eelmisesse päeva. Kinnistamine.

			<ul style="list-style-type: none"> Küsivad täpsustavaid küsimusi. 	
II Põhiosa * peab tagama õpetusliku eesmärgi täitumise	2 min	<ul style="list-style-type: none"> „Tänaseks käsitletavaks teemaks on viisakus kirjade kirjutamisel. Korrektne kirjade vormistamine“. 	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased kuulavad õpetajat. 	
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> Õpetaja jagab õpilastele töölehed „Kirja kirjutamine ja e- kiri“. „Palun proovige täita töölehte koos esitlevate slaididega“. 	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased vaatavad töölehte ja täidavad töölehte jooksvalt koos slaididega. 	<ul style="list-style-type: none"> Arendada arusaamist tekstis ja leida vastuseid jooksvalt.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> Õpetaja kuvab ekraanile PowerPointi ja alustab teema käsitlemist. 	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased vaatavad ekraanile. 	<ul style="list-style-type: none"> Märkamine ja kinnistamine üheaegselt.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> „Enne kirja kirjutamist tuleks pöörata tähelepanu järgmistele asjadele“? Küsib õpilastelt. 	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased proovivad vastata õpetaja küsimusele. 	
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> Õpetaja kuvab peale vastuste saamist PowerPointil olevad vastused 1 haaval ja loeb need ette. 	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased loevad ekraanilt, kuulavad õpetajat ja täidavad ka töölehte. 	<ul style="list-style-type: none"> Multidasking
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> Õpetaja liigub edasi kirja vormistamise juurde. „Kuidas korrektselt pöörduda“? Küsib õpilastelt. 	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased proovivad vastata õpetaja küsimusele. Pakkudes erinevaid lahendusi. 	<ul style="list-style-type: none"> Julgustada õpilasi vabalt suhtlema ja oma arvamust avaldama.
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> Õpetaja kuvab ekraanile erinevad tervitamise variandid kirjas. 	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased vaatavad ekraanile, kuulavad õpetajat ja täiendavad töölehte. 	

	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja küsib õpilastelt: „Millest sõltub kirja pikkus“? 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased mõtlevad kaasa ja pakuvad erinevaid võimalikke põhjuseid. 	
	4 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuulab vastuseid ja kuvab lõpuks slaidi kirja sisu kohta (nr. 6). 		<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja enda oskus olla selge ja arusaadav teema käsitlemis ki.
	4 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja räägib slaidide abil, mida kiri üldse sisaldada võiks ja millises järjekorras. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetajata ja täidavad töölehte. 	
	4 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja käsitleb järgmist teemat „Kirja lõpetamine“. Loeb slaididelt maha. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetajat ja täidavad töölehte. 	
	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab slaidi „Aadressi vormistamine ümbrikul“ ja küsib õpilastelt: “Millises järjekorras kantakse andmed ümbrikule“? 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetaja küsimust ja vastavad sellele. Nimetavad ümbrikule käivate andmed ja järjekorra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Varasemat e teadmiste aktiveerimine.
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjutab õpilaste vastuste abil tahvlile järjekorra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaatavad ekraanil olevat slaidi ja teevad koos õpetajaga parandused. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oskus leida vigu ja neid parandada. Julgus eksida.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile õige vormistuse ja vaatab koos õpilastega nende kokkupanud järjekorra üle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analüüsivad koos õpetajaga vajalike andmete vajalikkuse üle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analüüsi võime arendamine.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib koos õpilastega vajalike andmete vajalikkuse üle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad ja täidavad töölehte. 	
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jätkab kirja vormistuse teemal. PowerPointi slaid 12. Lisades välisriiki kirjutamise. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased loevad ekraanil olevat tööülesannet ja kuulavad õpetajata. 	
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile slaid 13 ja annab õpilastele 		

	20 min	<p>ülesande. „Palun koosta ametlikele kirja nõuetele vastav kiri sõbrale. Sisu pead ise välja mõtlema“. „Samuti vormista ümbrik vastavalt nõuetele“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiri ja ümbrik peaksid olema koostatud nii, et need võiks peale margi lisamist posti panna. • Õpetaja jagab kirja kirjutamiseks A5 paberi ja ümbrikud. • Õpetaja jagab õpilastele paberi, et õpilased saaksid ise ümbriku šabloonini joonistada ja voltida. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased hakkavad mõtlema kirja sisu peale. • Õpilased kuulavad õpetajat. • Õpilased vormistavad kirja ja ümbriku. 	<ul style="list-style-type: none"> • Loovuse arendamine ja teadmiste kinnistamine.
	10 min 1 min 3 min	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvab tahvlile ümbriku šabloonini koos mõõtudega ja palub joonistada endale samasuguse šabloonini, lõigata see välja ja voltida kokku. • Õpetaja näitab šabloonil millistele kohtadele lisada liimi. • Õpetaja kuvab ekraanile e- kirja teema slaidi(nr. 15) • „Millest algab e- kirja kirjutamine“? (Meili aadressi olemasolust). Õpetaja pöörab tähelepanu aadressi vormistusele ja millist aadressi endale teha. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vaatavad šabloonini ja joonestavad endale vastavate mõõtmetega šabloonini. • Õpilased vaatavad õpetajat ja kuulavad teda. Viimistlevad ümbriku. • Õpilased vaatavad slaidi. • Õpilased vastavad küsimusele. Kuulavad õpetaja väljatoodavaid märksõnu ja teevad märkmeid. Täiendavad töölehte. 	<ul style="list-style-type: none"> • Joonise lugemise oskuse arendamine ja ümberkanndmise oskuse loomine/arendamine. • Õpilaste teadmiste aktiveerimine läbi visuaalse tagasisivaatava mälupildi.

	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Kui te mõtlete e- kirja kirjutamisele, siis mis on need 2 esimest asja mille sa sisestad“? (Saaja ja teema). 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetaja küsimust ja proovivad mõelda e- kirja saatmisele. Vastavad õpetaja küsimusele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Esinemisjulguse arendamiseks.
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja juhib kuvab slaid 17, kui on saanud õige vastuse. • Õpetaja liigub edasi e- kirja vormistusnõuete juurde. Laseb ekraanilt valitud õpilasel ühe maha lugeda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vaatavad ekraanile. • Valitud õpilane loeb ekraanilt 1 punki. 	<ul style="list-style-type: none"> • Selgelt ja arusaadavalt esitamine • Teiste kuulamiskeskus vahele segamata.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Mida jälgida enne kirja ärasaatmist“. • Õpetaja loeb slaididelt maha. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vaatavad ekraanile, loevad, kuulavad 	
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jagab õpilastele kalligraafi ajaloo materjalid. Ja räägib slaidide abil mis see on. Palub panna töömapa vahel jagatud materjalid. • Õpetaja näitab erinevaid kalligraafia vahendeid. • Õpetaja jagab õpilastele 2 liiki kalligraafia ja pintselkirja õpetused ja harjutuslehe. Samuti kalligraafia markeri. Pintselkirja vildika saavad õpilased ise valida. • „Palun valige kalligraafiast 1 majusklite ja 1 minusklite stiil mille läbi proovite. Püüdke lõpuks 	<ul style="list-style-type: none"> • Täiendavad töölehte. • Õpilased vaatavad ekraanile, kuulavad õpetajat ja panevad materjalid töömapa vahele. • Õpilased saavad katsuda ja lähemalt näha kalligraafia vahendeid. • Õpilased võtavad vastu jagatavad materjalid. Panevad õpetused mappi. • Võtavad harjutuslehed ja alustavad harjutamist. • Täidavad õpetaja antud ülesande. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uute oskuste loomine ja kinnistamine • Huvi tekitamine
	35 min			

	3 min	<p>kirjutada suurte tähtedega ja kombineeritud variandis oma nimi“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Täitke pintselkirja harjutusleht ja proovige kirjutada oma nimi. • Õpetaja käsitleb „Kutsete“ temaatikat. „Milliseid kutseid te teate“? „Milliste erinevate tähtpäevadega/ sündmustega need seotud võivad olla“? 	<p>Proovivad läbi terve tähestiku valitud minusklites ja majusklites.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Täidavad pintselkirja harjutuslehe. • Kirjutavad ülesandest lähtuvalt oma nime. • Õpilased pakuvad erinevaid sündmuseid ja tähtpäevi, mille puhul võib kaarte ja kutseid esitada/saata 	<ul style="list-style-type: none"> • Olemasolevate teadmiste aktiveerimine.
	5 min 3min 3 min 2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Mis peaks kutse peal kirjas olema“. Kui õpetaja on saanud juba mõned vastused kätte kuvab ekraanile vastava slaidi(nr. 23). • Õpetaja käsitleb kutsete jagunemist. Loeb slaidilt maha. • Vastab küsimustele. • „Räägime natuke ka kutsete vormistamisest“. Palub õpilastel ekraanil olevat ette lugeda. • „Millised peavad olema ametlike sündmuste kutsed“? • Õpetaja kuvab slaidi 26 ekraanile ja loeb punktid ise ette. • „Palun koosta enda ametlik 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased ütlevad vastuseid. • Õpilased loevad slaidil olevaid lauseid. • Õpilased kuulavad ja mõtlevad kaasa. Küsivad lisaküsimusi. • Õpilased loevad ekraanil olevat teksti. • Õpilased püüavad vastata. • Õpilased kuulavad õpetajat. • Õpilased teevad mustandipaberile 	<ul style="list-style-type: none"> • Tähelepanu suunamine ja lisaküsimuste küsimise oskus teema paremaks mõistmiseks. • Õpitu kinnistamine

	10 min	<p>sünnipäevapeo kutse“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jagab A5 mustandipaberid. • Õpetaja kuvab ekraanile näidised. • Õpetaja palub valida prinditud taustade seast sobiliku ja kirjutada puhtandi. • Õpetaja palub laual olevatest scrapbook paberitest valida endale 2 meelepärast. 	<p>kutse kavandi. Näitavad õpetajale. Teevad parandusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased valivad tausta kaardi ja kirjutavad puhtandi. • Õpilased valivad 2 meelepärast scrapbookingu paberit. 	<p>ne ja näidise loomine.</p>
	19 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile šabloonid vajalike mõõtmetega. Palub võtta hariliku pliiatsi ja joonlaua. Teemaks on „Ruudu kujuline topelt Z murruga kaart“. • Õpetaja juhendab jooksvalt kaardi kokkupanemist. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vaatavad joonist ja joonestavad endale samasuguse valitud paberile. • Õpilased kuulavad õpetajat, tegutsevad ja vajadusel paluvad abi. 	
<p>III Lõpetav osa</p> <p>* harjutamine, kinnistamine ja/või, rakendamine NB! + tagasiside</p> <p>* tunni kokkuvõtte/eesmärgi saavutatuse kontroll.</p>	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub täita kodus töölehel olevad ülesanded e-kirja kohta ja saata need meilile. Kirjutab tahvlile. • Õpetaja küsib: „Kas tänasel töölehel jäid mingil lüngad täitmata“? „Vaata me koos üle“. • Õpetaja küsib õpilaste arvamust tänase päeva kohta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kirjutavad töölehele õpetaja meiliaadressi. • Õpilased toovad välja tühjaks jäänud lüngad ja koos õpetajaga täidetakse need ära. • Õpilased avaldavad arvamust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kinnistav tegevus kodus • Tagasiside päevale. • Analüüsi võimalus mõlemale osapoolele.
Lisad	<p>PowerPoint „Kirja vormistamine“; Tööleht: „Kirja kirjutamine ja e- kiri“.</p>			

KT, TK, töölehed, lisamaterjalid jne	Õppematerjalid: „Kalligraafia ajalugu“ ; 2 valitud stiilis kalligraafiamajuskleid ja minuskleid, pintselkirja harjutusleht, joondatud leht, A5 suuruses kutsete aluslehtede näidised Lisa 1; Lisa 2 „Ruudu kujuline topelt Z murruga kaart“.
Kommentaariid:	

Lisa 3. Tunnikonspekt Neljapäev

Õppeaine: valikaine „Etikett ja head kombed“

Aeg: 28.11.2019 9.00-13.30 (11.30 -12.40 lõuna) 1. tund: 9.00 -10.15

2. tund: 10.25- 11.30

Lõuna: 11.30 – 12.40

3. tund: 12.40- 13.30

Õpilaste iseloomustus: Valikainele registreerunud õpilased(maksimaalselt 12 õpilast)

Tunnikava koostaja nimi: Karoli Vilbu

Tunni teema: Peole kutsumine/kutsed, Peolaua katmine, käitumine lauas

Tunni eesmärgid: Päeva lõpuks õpilane:

1. Teab, kuidas külalisi peole kutsuda.
2. Oskab vormistada ametlikku kutset ja teab telefoniga helistamise reegleid.
3. Oskab katta lauda ja teab katmise reegleid.
4. Oskab anda märku toidukorra lõpetamisest
5. Teab kuidas lauas käituda.

Mõisted: Täielikult, osaliselt trükitud kutse; avec;

Õpilaste eelteadmised ja oskused: Õpilased oskavad viisakalt tervitada ja kätelda. Teavad, mis asi on e- kiri ja oskavad seda korrektselt vormistada. Teavad mis peab kutsel kirjas olema.

Eelnevalt vajalikud tegevused õpetajale: Õpetaja paneb kokku PowerPointi esitluse teemal „Peo korraldamine“, „Telefonivestlus“ ja „Peolaua katmine“. Koostab õpilastele „Peolaua katmine“ töölehe ja prindib selle välja õpimapi tarvis. Otsib välja hea inglise keelse video lauas käitumise kohta.

Eelnevalt vajalikud tegevused õppijale: Võtta kaasa oma õpimapp.

Tunniks vajalikud materjalid, vahendid, tarkvara ja veebiaadressid:

PowerPointi: „Peo korraldamine“, „Telefonivestlus“, „Peolaua katmine“.

Video: Table Manners - Ultimate How-To Guide To Proper Dining Etiquette For Adults & Children. <https://www.youtube.com/watch?v=SQvV4SNeH-U&t=930s>

Digitaalsed vahendid: arvuti, internetiühendus, projektor+ ekraan, printer, kõlarid.

Paberkandjal: Tööleht „Peo planeerimine, kohtade planeerimine, katmine ja käitumine lauas“. Kohakaardid, menüü, salvräti voltimise juhend.

Kriiditahvel(või markeri tahvel).

Laua katmiseks vajalikud vahendid: eelroa taldrik, pea roa taldrik, supitaldrik, leivataldrik, kohvi-/teetass ja alustass, veeklaas/pokaal, veiniklaas, viinapits, eelroakahvel/lusikas, magustoidu kahvel/lusikas, teelusikas, noad ja kahvlid, salvrätid (15*15 cm/20*20 cm).

Tunni osad, struktuuri elemendid	Tegevuste kestus (ca minutites).	Õpetaja tegevus	Õpilaste tegevus	Põhjendused, mida mingi tegevusega saavutada tahetakse. Ehk MIKS õpetajana nii teete/planeerite?
I Ettevalmistus põhiosaks * tähelepanu haaramine * eesmärgi teatamine * eelnevalt õpitu	5 min.	<ul style="list-style-type: none">• Õpetaja tervitab õpilasi, palub tunni alustamiseks püsti tõusta, seejärel kohale istuda.• Õpetaja tutvustab lähemalt päevaplaani. Kuvab plaani ekraanile.	<ul style="list-style-type: none">• Tervitavad õpetajat, seisavad tunni alustamiseks, seejärel istuvad kohtadele.• Õpilased kuulavad ja võivad teha märkmeid.	<ul style="list-style-type: none">• Elementaarne viisakus.• Arendab oskust teisi kuulata, mitte vahele segada.

kordamine/vajadusel kõigile teadmiste aktiveerimine		<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja küsib õpilaste arvamust eelneva päeva kohta. „Mis teile eile meeldis“? „Kas õppisid või said teada midagi uut“? „Kas oli midagi mis ei meeldinud“? • Õpetaja jagab lisapaberit kirjutamiseks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased arutlevad ja vastavad õpetaja küsimustele. Vajadusel toovad näiteid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilaste haaramine tundi läbi eelmise päeva emotsioonide elustamise . • Tagasiside stamine.
II Põhiosa * peab tagama õpetusliku eesmärgi täitmise	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab PowerPointist „Peokorraldamine“ 1 slaidi ja küsib: „Millele peaksid esmalt mõtlema kui hakkad pidu korraldama“? 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vastavad õpetaja küsimusele ja toovad välja enda poolsete mõtteid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilaste julgustamine olla avatud ja pakkuda omapoolseid ideid.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Kui õpetaja on kuulnud vähemalt 3 sarnast ideed kuvab järgmise slaidi. Palub mõnel õpilasel ette lugeda 1 punkti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vaatavad ekraanile ja valitud õpilane loeb teksti ette. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arendada julgustuste ees esineda.
	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Kutsetest oli meil juttu teisipäeval. Kuid nüüd lisaksin mõned teadmised veel juurde“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuuluvad õpetajat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuulamisküsimuste arendamine

	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja avab slaidi nr. 3 ja loeb punktid maha. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vaatavad ekraanile, loevad kaasa ja kuulavad õpetajat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Meenutav ja kordav tegevus.
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Teeme tagasivaate teisipäeva, kui rääkisime kutsetest“. • „Mida peaksid kutsed sisaldama“? 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased tuletavad meelde ja pakuvad oma vastuseid. 	
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Saanud õigeid vastuseid kuvab õpetaja slaidi nr. 4 ja loeb seal olevad punktid maha. • „Kutsed võib jagada vormistuse alusel laias laastus 3-ks“. • „Mis need 3 liiki oleks“? 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vaatavad ekraanile ja kuulavad õpetajata. Vajadusel esitavad lisaküsimusi. • Õpilased meenutavad ja vastavad küsimusele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Meenutav ja kordav tegevus.
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab vastava slaidi (nr. 5) • „Ka kirja vormistamisest oli meil teisipäeval juttu. Ole hea meenuta ja pane naabriga kirja 3 reeglit, mida jälgida kutse vormistamisel“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased loevad ja vaatavad slaidi. • Õpilased töötavad paaris ja panevad kirja 3 reeglit kutse vormistamisel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Meenutav ja kordav tegevus. • Täienduste tegemine.
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab slaidi 6 ja palub lugeda, kas 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrollivad oma kirjapandut. 	<ul style="list-style-type: none"> • Märkmete tegemise

	4 min	<p>õpilased said sarnased reeglid kirja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab slaid 7-13 ja loeb slaidilt maha. Õpetaja palub teha lisa märkmeid. • Õpetaja avab PowerPointi „Telefonivestlus“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad ja loevad kaasa. Teevad märkmeid. • Õpilased kuulavad ja püüavad vastata õpetaja küsimusele. 	<p>oskuse arendamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oskus infot selekteerida ja lühendada.
	4 min	<p>Loeb slaidilt 2 esimese lõigu ja küsib: „Miks“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab teise poole slaidist. • Õpetaja kuvab slaidi 3 ja loeb selle ette. 		<ul style="list-style-type: none"> • Arutlemis oskuse arendamine, meeles pidades viisakust.
	5 min	<p>Küsib: „Mis siis kui vastus on eitav. Kuidas siis käituda“?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja arutleb õpilastega. 	<ul style="list-style-type: none"> • Loevad slaidilt • Õpilased kuulavad õpetajat ja vastavad küsimusele. Pakuvad omapoolseid lahendusi situatsioonile. Mida nemad küsiks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eneseväljendusoskuse arendamine ja julgus oma arvamust avaldada.
	5 min	<p>„Millal on viisaks helistada“? Saanud mõne vastuse kuvab slaidi 4 ja palub õpilastel lugeda ja teha märkmeid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab slaidi 5 ja palub erinevatel õpilastel lugeda 1 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vastavad küsimusele. • Loevad slaidilt ja teevad märkmeid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Info lühendam

	5 min	<p>punkti. Palub teha ka märkmeid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja loeb slaidi 6 ja palub teha lühikokkuvõtte märksõnadega. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valitud õpilane loeb talle antud slaidi punkti. 	<p>ise ja valimise oskuse arendamine.</p>
	8 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub lugeda slaidil 6 olevat teksti ja kirjutada see endale ülesse. • Õpetaja palub võtta nutiseadme. • Õpetaja kuvab ekraanile Kahooti mängu ja palub õpilastel siseneda • Õpetaja teeb programmis Kahoot tagasivaatava mängu tunnis käsitletud teemadel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased teevad märkmeid. • Õpilased loevad, kuulavad ja teevad märkmeid. • Õpilased loevad ja kirjuravad endale slaidi punktid ülesse. • Õpilased võtavad nutiseadme ja logivad Kahooti 	<ul style="list-style-type: none"> • Kordav ja kinnistav tegevus.
	1 min			
	2 min			
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja alustab uue teemaga „Peolaua katmine“. • „Esmalt vaatame kes kuhu istuma lauas tuleks panna“. <p>Õpetaja kuvab slaidi 2 ja loeb punktid ette.</p>	<p>mängu sisse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vastavad küsimustele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Enda tarvis märkmete tegemise oskus. • Oskus kasutada enda

	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Palub teha õpilastel enda jaoks märkmeid. • Õpetaja teeb koos õpilastega laua plaani istumise kohta. 		märkmeid ja täiendada joonist.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Mis teie arvate keda teenindatakse lauas kõige esimesena“? • „Millises järjekorras lauas üldse inimesi teenindatakse.“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetajat. Loevad slaidilt kaasa ja teevad enda jaoks märkmeid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Küsimuste küsimise oskus.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Saanud vastuse kuvab õpetaja slaid number 3 ja laseb 1 punkti haaval õpilastel ette lugeda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased joonistavad koos õpetajaga lauaplaani inimeste istumise kohta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Märkmete tegemise oskus.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Palub õpilastel teha märkmeid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased annavad õpetajale vastuseid. 	
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab slaidi 4. „Teenindamine vasakult“. Loeb ette ja palub teha märkmeid. • Õpetaja avab slaidi 5 ja palub ühel õpilasel lugeda 1 punkti. • Õpetaja esitab 4 ja 5 slaidi kohta kinnistavaid küsimusi segamini. Nt. „Olen 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased loevad slaidilt punkte. • Küsivad täpsustavaid küsimusi. • Õpilased teevad märkmeid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuulamis oskuse arendamine. • Õpetaja oskus formuleerida küsimusi nii, et

	5 min	<p>teenindaja ja vaja on vahetada kliendi joogiklaas. Kummalt poolt klienti ma seda teen“? Palub anda käega märku vastamis soovist.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kuulavad õpetajat ja teevad märkmeid. 	oleks arusaadav, mida mõeldaks e.
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> Õpetaja kuvab slaidi 6 ja 7. Räägib juurde millal kasutada ametlikku ja millal mitteametlikku laua katmist. Õpetaja jagav paljundused kus on peal ametlik ja mitteametlik lauakate. 	<ul style="list-style-type: none"> Valitud õpilane loeb punkti ja ülejäänud teevad märkmeid. Õpilased annavad märku, et soovivad vastata ja ei ütle teistele ette. 	
	10 min			
	20 min	<ul style="list-style-type: none"> Puudutab siin ka erinevate kellaaegade lauakatmis iseärasusi. <p>Hommikusöök, kella 5 tee.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased vaatavad slaide ja teevad endale lisa märkmeid õpetaja jagatud lehele. 	<ul style="list-style-type: none"> Oskus valida infot mida on vaja enda jaoks ja panna see lühidalt kirja.
	8 min	<ul style="list-style-type: none"> Õpetaja palub õpilased kaetud laua äärde ja tutvustab erinevaid nõusid. Õpetaja saadab õpilased ukse taha ja palub 1 neist sisse. Palub katta iseseisvalt ametliku lauakatte. 	<ul style="list-style-type: none"> Õpilased kuulavad, selekteerivad infot 	<ul style="list-style-type: none"> Oskus ilma kärata oodata oma aega. Oskus räägitu siduda

	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja arutleb õpilastega ülesande üle. „Millega eksisite, mis oli keeruline“. 	ja märgivad enda jaoks olulise ülesse.	praktikasse.
	2 min		<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased lähenevad lauale ja vaatavad kaetud lauda. Kuulavad ja jätavad meelde. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tagasiside koht õpetajale.
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub õpilastel võtta laualt paber (A5 ja A4) ja kalligraafia marker. • Õpetaja palub otsida töömapi vahelt välja kalligraafia kirja õpetuse (Õpetaja teisispäevasest valikust sõltuv). 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased lähevad ukse taha ja sisenevad ühe kaupa. • Täidavad õpetaja antava ülesande. • Õpilased arutlevad õpetajaga ülesande üle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liikumispaus. Tõusta laua tagant tooliga kolistamata ja suutlikus oodata teiste järgi.
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile „Toitlustuse“ grupi õpilaste nimekirja ja palub õpilastel omavahel kokku leppida, kelle nimenad kohakaardile kirjutavad. • „Teie käes on A4 paber. Palun 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased lähevad ja võtavad töövahendid. • Õpilased otsivad töömapist palutud kalligraafia kirja õpetuse. • Õpilased vaatavad ekraanile ja lepivad omavahel kokku, 	<ul style="list-style-type: none"> • Kokkulepete sõlmimise oskuse arendamine. • Ettevalmistav

	4 min	<p>harjutage sellele oma nime ja valitud nime kirjutamist. A5 on puhtandipaber. Kirja suurus olgu vähemalt 6 cm“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Palun murdke A5 pooleks ja lõigake lahti. Seejärel murdke saadud paberid uuesti pooleks ja kirjutage 1 kohakaardile oma nimi ja teisele teise õpilase nimi. 	<p>kelle nime nad kirjutama hakkava.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad ülesannet ja proovivad nimede kirjutamist läbi. Joonivad kirjutamiseks endale joonevahed. 	<p>tegevus homseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hinnata oma käega tehtud asja.
	12 min			
	19min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kuvab ekraanile menüü ja palub õpilastel võtta laualt endale A4 paber ja joontatud aluspaber. • „Palun kirjutage menüü kalligraafiat kasutades A4-le“. • Õpetaja jagab õpilastele töölehe „Peo korraldamine“ ja palub selle kodus ära täita. • Õpetaja kuvab ekraanile video „Table Manners - 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetaja antud ülesannet ja täidavad selle. Muravad paberi pooleks ja kirjutavad nimed. • Õpilased vaatavad ekraanile, loevad menüüd. • Lähevad võtavad A4 paberi ja joondatud paberi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Töö korraldus est arusaamis e oskus. • Tagasivaade teisipäeva . Kinnistamine. • Mälu treening, meenutamine ja oma märkmetest

		<p>Ultimate How-To Guide To Proper Dining Etiquette For Adults & Children</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kirjutavad menüü kalligraafiat kasutades ringi. • Õpilased vaatavad videot. Teevad märkmeid ja küsivad kui inglise keelest aru ei saa. 	<p>arusaamine.</p>
<p>III Lõpetav osa</p> <p>* harjutamine, kinnistamine ja/või, rakendamine</p> <p>NB! + tagasiside</p> <p>* tunni kokkuvõtte/eesmärgi saavutatuse kontroll</p>	<p>5 min.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja küsib lisaküsimusi video kohta. • „Mis tänasest päevast meeldis/ ei meeldinud“? • Arutelu õpilastega. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased meenutavad videot, vastavad küsimustele. • Annavad õpetajale tagasisidet päeva kohta. Teevad ettepanekuid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kinnistamine ja abimaterjali tagamine õpilastele. • Tagasiside mõlemale poolele.

Lisad KT, TK, töölehed, lisamaterjalid jne.	PowerPointid: „Peo korraldamine“, „Telefonivestlus“, „Peolaua katmine“. Tööleht „ Peo planeerimine, kohtade planeerimine, katmine ja käitumine lauas“. Video: Table Manners - Ultimate How-To Guide To Proper Dining Etiquette For Adults & Children. https://www.youtube.com/watch?v=SQvV4SNeH-U&t=930s
Kommentaariid:	

Lisa 4. Tunnikonspekt Reede

Õppeaine: valikaine „Etikett ja head kombed“

Aeg: 29.11.2019 9.00-12. 30 (Tundide eristamist ei toimunu ja lõunapausi ei peeta).

Õpilaste iseloomustus: Valikainele registreerunud õpilased(maksimaalselt 12 õpilast)

Tunnikava koostaja nimi: Karoli Vilbu

Tunni teema: Laua katmine 2 kursusele ja serveerimine.

Tunni eesmärgid: Päeva lõpuks õpilane:

1. Oskab katta lauda ja teab mida laua katmisel jälgida;
2. Oskab serveerida toitu ja koristada laualt nõusid;
3. Tuleb toime tööjaotusega grupis;
4. Oskab lauas viisakalt käituda.

Mõisted:

Õpilaste eelteadmised ja oskused: Õpilased oskavad viisakalt tervitada ja kätelda. Teavad laua katmise põhitõdesid ja oskavad katta lauda, mäletavad mida serveeritakse paremalt/vasakult.

Eelnevalt vajalikud tegevused õpetajale: Õpetaja on viinud eelmisel päeval vajalikud nõud sööklasse pesemisse. Valmistanud ette tagasiside lehe kogu päeva kohta.

Eelnevalt vajalikud tegevused õppijale: Võtta kaasa oma õpimapp. Kanda musti pükse ja valget pluusi.

Tunniks vajalikud materjalid, vahendid, tarkvara ja veebiaadressid:

Laua katmiseks vajalikud vahendid: eelroa taldrik, pea roa taldrik, supitaldrik, leivataldrik, kohvi-/teetass ja alustass, veeklaas, eelroakahvel/lusikas, magustoidu kahvel/lusikas, teelusikas, noad ja kahvlid, salvrätid (15*15 cm/20*20 cm), laudlina, lauad ja toolid.

Paberkandjal: salvräti õpetused 2 tükki.

Tunni osad, struktuuri elemendid	Tegevuste kestus (ca minutites).	Õpetaja tegevus	Õpilaste tegevus	Põhjendused, mida mingi tegevusega saavutada tahetakse. Ehk MIKS õpetajana nii teete/planeerite?
I <i>Ettevalmistus põhiosaks</i> * tähelepanu haaramine * eesmärgi teatamine * eelnevalt õpitu kordamine/va jaminevate teadmiste aktiveerimine	5 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja tervitab õpilasi, palub tunni alustamiseks püsti tõusta, seejärel kohale istuda. • Õpetaja tutvustab lähemalt päevaplaani. „Täna on meil täiesti praktiline päev. Katame laua ja serveerime toitu“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tervitavad õpetajat, seisavad tunni alustamiseks, seejärel istuvad kohtadele. • Õpilased kuulavad õpetajat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Elementaarne viisakus. • Arendab oskust teisi kuulata, mitte vahele segada

		<p>kahe kaupa vastakuti klassi keskele.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Vaadake, et teil oleks laua ümber piisavalt ruumi, et vabalt liikuda“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kontrollivad palutu üle ja nihutavad vajadusel laudu. 	
	3 min			
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Nüüd paneme paika toolid. Iga laua kohta 2 tooli“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased tõstavad paika toolid. 	
	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub paika panna laualiniku. • „Kontrollige, et linik on mõlemalt poolt üle ääre sama palju“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased panevad lauale liniku ja kontrollivad üle, et linik oleks üle ääre igalt poolt võrdselt. 	
	4 min	<ul style="list-style-type: none"> • Nüüd hakkame paika panema lauakatet. Millisest nõust alustatakse laua katmist“? 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad küsimust ja vastavad sellele. 	
	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • Saanud vastused palub õpetaja asetada lauale praetaldriku. • „Jälgige, et see asub tooli keskkohas ja on laua äärest 2 sõrme kaugusel“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased võtavad praetaldrikud ja asetavad need lauale, jälgides õpetaja jagatud näpunäidet. 	
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja kontrollib õpilaste tegevust ja teeb parandusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad küsimust ja vastavad sellele. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • „Mis nüüd võiks järgmisena paika panna“? • Saanud vastuse palub võtta noad ja kahvlid. • „Palun jälgige, et nuga saaks ... poole ja kahvel ... poolele taldrikut“. • Kui asetate kahvleid siis jälgige, et nad asuksid taldsiku suhtes keskel. • „Järgmisena katame korraga leivataldriku, morsiklaasi ja magustoidulusika“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Võtavad noad ja kahvlid. Hakkavad neid lauale asetama. • Vastavad küsimusele ja jälgivad katmist. • Õpilased kontrollivad nugade/kahvlite asetust. 	
	8 min			
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub õpilastel jagada ennast nõude vahel ära ja hakata katma. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased jaotuvad gruppidesse, võtavad katmiseks vajalikud vahendid. • Alustavad katmisega ja teevad vajadusel parandusi. 	
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub teha parandusi ja toob välja eksimuskohad. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased tuletavad meelde või otsivad töömapist vastuse 	
	6 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub meelde tuletada ja töömapist vaadata, kuidas tuli inimesed lauas paigutada. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased panevad paika kohakaardid. 	

	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Palun pange vastavalt nõudele paika kohakaardid“. • Õpetaja jagab õpilastele salvräti voltimise töölehe ja salvrätid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased võtavad vastu töölehe ja salvräti. Leiavad endale istekoha ja voldivad selle õpetusele kohaselt. 	
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • „Palun voltige õpetuse järgi salvrätt“. • Õpetaja palub asetada salvräti praetaldrikule. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased asetavad salvrätid praetaldrikutele. 	
	1 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja hakkab jagama õpilasi gruppidesse. „Kes soovib vastutada eelroa, supi, pearoa ja magustoidu eest“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetaja küsimust ja hakkavad ennast grupeerima gruppidesse. 	
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja selgitab kuidas tööjaotus käima hakkab. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad õpetaja juttu tähelepanelikult. Peavad meeles oma järjekorra ja töökorralduse. 	
	10 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub õpilastel moodustada 1 lauast puhaste nõude laud. • Õpetaja palub moodustada 1 lauast mustade nõude laud. „Mõelge kus see 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased moodustavad puhaste nõude laua. • Õpilased paigutavad mustade nõude laua 	

		<p>asuda võiks ja miks just seal“?</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Palun võtke ennast nüüd toitlustus gruppidesse. Proovime läbi ka serveerimise ja nõude koristuse“. • „Üks istub lauas ja teine proovib läbi toidu esitlemise ning nõude koristuse. Seejärel vahetate“. • „Nüüd vaadake üle kas kõik on korras, sest meie külalised on kohal. Kutsuge nad sisse“. • Õpetaja palub kõigil lauda istuda. • Eelroaga tegelevad õpilased koos õpetajaga lähevad alla kööki eelroa järele. • Õpetaja palub eelroaga tegelevatel õpilastel eelroog serveerida. <p>Söömiseaeg eelroal</p>	<p>ja vastavad küsimusele.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased võtavad ennast toitlustusgruppidesse. • Õpilased järgivad ülesannet ja proovivad läbi toidu serveerimise ja nõude koristamise. • Õpilased vaatavad klassi ja laua üle. • Kutsuvad külalised sisse ja paluvad neil leida oma koha. • Õpilased istuvad lauda. • Eelroaga tegelevad õpilased koos õpetajaga lähevad alla kööki eelroa järele. • Õpilased pakuvad teistele eelrooga. 	
	2 min			
	1 min			
	5 min			
	5 min			
	2 min			
	5 min			

	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub eelroaga tegelevatel õpilastel koristada laualt mustad nõud. 	5 minutit	<ul style="list-style-type: none"> • Eelroaga tegelevad õpilased koristavad laualt eelrootaldrikud. 	
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • Supiga tegelevatel õpilastel palub panna lauale supitaldrikud. 		<ul style="list-style-type: none"> • Supi korra valinud õpilased panevad lauale supi taldrikud. 	
	2 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub mõlema käigu õpilastel naasta kööki. Viia ära mustad nõud ja tuua supp ülesse. 		<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased viivad taldrikud sööklasse ja toovad supitirina klassi. 	
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub asetada tirinad lauale. • „Palun tõstke endale suppi ja võtke julgelt saia kuubikuid“. 		<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased asetavad supitirina lauale määratud kohtadesse. • Õpilased tõstavad endale suppi. 	
		Supi söömiseks kuluv aeg			
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub supiga tegelevatel õpilastel koristada laualt mustad nõud. • Pearoaga tegelevatel õpilastel palub panna lauale praetaldrikud. • Õpetaja palub mõlema käigu õpilastel naasta kööki. Viia ära mustad 	5 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Supiga tegelevad õpilased koristavad laualt supitaldrikud. • Pearoa korra valinud õpilased panevad lauale supi taldrikud. • Õpilased viivad taldrikud sööklasse 	

	2 min	<p>nõud ja tuua pearoog ülesse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja läheb kaasa ja jagab õpilastele ülesande. Kumb teenindab paremat, kumb paremat poolt. 	<p>ja toovad pearoa klassi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased pakuvad teistele pearoaga. • Õpilased tõstavad pakutavat toitu. 	
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub pearoa õpilastel pakkuda toitu. <p>Pearoa söömiseks kuluv</p>		
	5 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub pearoaga tegelevatel õpilastel koristada laualt mustad nõud. Magustoiduga tegelevatel õpilastel palub panna lauale praetaldrikud. • Õpetaja palub mõlema käigu õpilastel naasta kööki. Viia ära mustad nõud ja tuua magustoit koos teega ülesse. 	<p>maksimaalne aeg 10 minutit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pearoaga tegelevad õpilased koristavad laualt supitaldrikud. • Magustoidu korra valinud õpilased panevad lauale magustoidu taldrikud. • Õpilased viivad taldrikud sööklasse ja toovad magustoidu klassi. 	
	3 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja läheb kaasa ja jagab õpilastele ülesande. Kumb teenindab paremat, kumb vasakut poolt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased serveerivad magustoidu ja pakuvad teed. • Õpilased annavad märku tee soovist ja 	
	10 min			

		<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub magustoidu korra eest vastutavatel õpilastel serveerida toidukorra. 	serveerijad viivad neile teed.	
	15min	<p>Maksimaalne söömisaeg</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jälgib kui kõik on lõpetanud. • Tänab külalisi ja lubab neil lahkuda. 	5 minutit.	
	10 min	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja palub kõigil õpilastel koristada nõud ja viia need alla. • Õpetaja palub viia puhtad nõud majandusjuhata kätte. • „Palun võtke maha laualina ja viige see koristaja ... kätte. • „Palun tõstame klassi nüüd endist moodi tagasi ja pühime põranda puhtaks“. • Õpetaja jagab õpilastele tagasiside lehed ja palub need ära täita. 	<ul style="list-style-type: none"> • Külalis õpilased tänavad kutsunud õpilasi vastu ja lahkuvad. • Õpilased koristavad laualt kõik kasutatud nõud ja viivad need kööki nõudepesusse. • Õpilased viivad puhtad nõud majandusjuhatajale. • Õpilased võtavad maha laualina ja viivad koristajale. • Õpilased panevad lauad ja toolid tagasi oma kohale. • Õpilased täidavad tagasiside lehed. 	

III Lõpetav osa * harjutamine, kinnistamine ja/ või, rakendamine NB! + tagasiside * tunni kokkuvõtte/ eesmärgi saavutatuse kontroll	15 min.	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja arutleb õpilastega tänase päeva üle. • „Mis teile täna meeldis/ ei meeldinud“? • „Kas miski ei õnnestunud või tuli miski väga hästi välja“? • „Kuidas võtaksid kokku kogu kursuse“? 	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased vastavad õpetaja poolt esitatud küsimustele ja arutlevad kursuse üle üldiselt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Otsene tagasiside koheselt õpetajale ja samas ka õpilastele.
Lisad KT, TK, töölehed, lisamaterjalid jne.	Paberkandjal: salvräti õpetused 2 tükki.			
Kommentaariid:				